

Tuomasmessun käsikirja

- hyväksi todetut
käytännöt

Tuomas
messu

Kuva: Kalle Mäki

TAMPEREEN EV. LUT. SEURAKUNNAT

TAMPEREEN
TUOMIOKIRKKO-
SEURAKUNTA

Hyvä Ystävä!

Tässä Tampereen Tuomasmessun käsikirjassa kuvaillaan messun eri tehtävät ja vastuualueet. Käsikirjan tarkoitus on auttaa hahmottamaan messun eri tehtävien yhteistyöstä syntyvää kokonaisuutta. Ensimmäisestä luvusta löytyy eri tehtävien lyhyet kuvaukset (aakkosjärjestyksessä) ja sen jälkeen on kerrottu tarkemmin kaikista tehtävistä (tehtäväkokonaisuuksittain). Opasta ei tarvitse lukea alusta loppuun, vaan kukin voi perehtyä sen tehtävän kuvaukseen, mihin on lupautunut tai mistä on kiinnostunut. Messun vastuuhenkilöiden olisi hyvä lukea oman tehtäväkuvauksensa lisäksi myös luku 2 Messutiimi.

Käsikirja opastaa hyväksi todettuihin käytäntöihin, mutta siitä voi myös poiketa. Tilanteet muuttuvat. Käytäntöjä on syytä jatkuvasti arvioida. **Tehtävillä voi olla monta mielekästä hoitamistapaa.** Käsikirjasta **poikkeamisista on kuitenkin hyvä sopia messutiimissä**, jotta toisetkin osaavat varautua niihin.

Tule vapaaehtoiseksi tehtäviin!

Tuomasmessun toteuttaa lukuisa joukko vapaaehtoisia, jotka hoitavat yli kahtakymmentä eri tehtävää. Aiemmin tehtävissä olleet auttavat mukaan tulevia ensikertalaisia. Olet sydämellisesti tervetullut tähän yhteistyöhön!

Messujen tehtäviin voit ilmoittautua Tuomasmessun kotisivuilla (tampereentuomasmessu.fi). Tekijälistalle tuomasrekisteriin ilmoittautuneet saavat viestejä kunkin messun avoimista tehtävistä. Tulevien messujen tehtäviin voi ilmoittautua myös messun päätyttyä saarnatuolin juurella ja alakerran jatkoilla. Jokainen messu on oma projektinsa. Tehtäviin tullaan vain yhteen messuun kerrallaan.

Kunnioita yhteistyökumppaneitasi; tule kirkkoon ajoissa - tehtäväsi mukaisesti.

Kunnioita myös kaikkia messussa olevia; älä käytä hajusteita. Kaikki messumme ovat tuoksuttomia.

Käsikirjassa mainitut kellonajat tarkoittavat messua, joka alkaa klo 17.

Tuomasmessun valmisteluprosessi

Messujen taustavastuuseen sitoutunut Vastuuryhmä valitsee jo hyvissä ajoin kutakin messua varten kokoajan, joka etsii tukihenkilön avulla messutiimin keskeiset vastuuhenkilöt (liturgi, saarnaaja, esirukousjohtaja, palveluryhmän vastaava) ja suunnittelee heidän kanssaan messun. Nämä messun päävastuulliset etsivät edelleen tarvittavan määrän vapaaehtoisia. Tuomasyhteisön vastuualueiden tiimit sopivat kullekin messulle isännän, kirkkosalivastaavat ja komeronhoitajat. Vastuuryhmä järjestää messuihin musiikkivastaavan, miksaajan, kuvaajan, diavastaavan, tiskaajat ja tarjoiluvastaavan.

Messuvastuuta halutaan jakaa rohkeasti myös uusille vapaaehtoisille. Messutiimin työskentely ei ole irrallinen yksityinen projekti, vaan osa yhteistä tuomasyhteisön toimintaa, josta viime kädessä on vastuussa vastuuryhmä. Kutakin messua varten sovitaan kokenut tukihenkilö, joka tuntee messukäytännöt ja tukee messuprosessia kulloinkin tarvittavalla tavalla. Hän varmistaa, että messutiimin jäsenillä on käytettävissä Tuomasmessun käsikirja sekä tietoa tuomasnetistä ja tuomasrekisteristä, jossa on yhteystiedot messun eri tehtäviin lupautuneista vapaaehtoisista. Messuvalmistelujen eteneminen kirjataan tuomasnettiin (tampereentuomasmessu.fi/sivustot/tuomasmessu/tuomasyhteiso/tuomasnet).

Tampereella 26.3.2024

Vastuuryhmä

Sisällys

1. MESSUN TEHTÄVÄT LYHYESTI.....	4
2. MESSUTIIMI	7
TUOMASNET.....	8
MESSUN TIEDOTUS.....	8
MESSUKOKOUKSET.....	9
MESSUN KOKOAJA.....	10
TUKIHENKILÖ.....	13
KOLEHTIPERIAATTEET.....	14
3. LITURGIA, EHTOOLLINEN JA RIPPI	15
LITURGI.....	15
SYNNINTUNNUSTAJAT.....	17
RIPPIPAPPI.....	18
EHTOOLLISAVUSTAJAT.....	18
RUKOUSPALVELIJAT JA ÖLJYLLÄ VOITELIJAT.....	20
4. SAARNA JA TEKSTIT	21
SAARNAAJA.....	21
TEKSTINLUKIJA.....	22
5. MUSIIKKI, STRIIMAUS JA DIAESITYS	23
MUSIIKINJOHTAJA.....	23
MIKSAAJA.....	23
STRIIMAAJA.....	23
DIAVASTAAVA.....	24
6. RUKOUSJAKSO	26
ESIRUKOUSJOHTAJA JA RUKOUSALTTARIN RAKENTAJAT.....	26
KOMERONHOITAJAT.....	29
TUOMASMESSUN RUKOUSPIIRI.....	29
7. PALVELURYHMÄ	30
PALVELURYHMÄN VASTAAVA.....	30
TERVETULOTOIVOTTAJAT.....	31
KOLEHDINKERÄÄJÄT.....	32
PIKARIPALVELIJAT.....	33
TISKAAJAT.....	34
8. MESSUN ISÄNTÄ	35
KALUSTONHOITAJA.....	37
EHTOOLLISAINEIDEN TÄYDENTÄJÄT.....	38
9. KIRKKOSALIVASTAAVA.....	39
10. KRYPTASSA MESSUPÄIVÄNÄ.....	41
PYHÄKOULU JA PYHÄKOULUN OPETTAJA.....	41
TALKOOVASTAAVA JA TARJOILUAVUSTAJAT.....	41

LIITTEET

Liite 1; Tehtävien vastuuhenkilöt

Liite 2A; Liturgin käsikirjoituksen esimerkki – rippi alussa

Liite 2B; Liturgin käsikirjoituksen esimerkki – rippi ennen ehtoollista

Liite 3; Esimerkki liturgin viestistä ehtoollisavustajille

Liite 4; Laulumonisteen esimerkki

Liite 5; Messun diaesityksen esimerkki

Liite 6; Striimaajan kuvausohjeen esimerkki

Liite 7; Messun käsiohjelman esimerkki

Liite 8; Rukousalttareiden rakentamisen ohje

Liite 9; Rukousalttarien taulukkopohja

Liite 10; Esimerkki palveluvastaavan viestistä tervetuloivottajille

Liite 11; Esimerkki palveluvastaavan viestistä kolehdinkerääjille

Liite 12; Esimerkki palveluvastaavan viestistä pikaripalvelijoille

1. Messun tehtävät lyhyesti

Diavastaava

Diavastaava tekee ja esittää valkokankaalla ja näyttöruuduilla näkyvän esityksen, jossa on laulujen sanat, Raamatun tekstit ja muu messun kulku. Diavastaava tekee myös kuvausohjeen striimaajalle ja tulostettavan käsiohjelman messun vapaaehtoisille sekä messun laulumonisteen valkopukuisille.

Ehtoollisaineiden täydentäjä

Ehtoollisaineiden täydentäjät varmistavat leivän ja viinin riittämisen ehtoollisen jakopisteissä. Isäntä toimii yleensä toisena täydentäjänä ja kirkkosalivastaava toisena.

Ehtoollisavustajat ja rukouspalvelijat (pappi, maallikko)

Valkopukuisena ehtoollisavustajana tai rukouspalvelijana toimiminen edellyttää papin tai diakonin koulutusta tai maallikoilta tuomasysteisin ehtoollisavustajakurssin suorittamista ja kirkkoherran lupaa.

Rukousjakson aikana neljä valkopukuista rukouspalvelijaa on valmiina rukoilemaan alttarille tulevien kanssa. He antavat pyydettyä myös öljyllä voitelun. Kaksi rukouspalvelijaa antaa öljyllä voitelun saarnatuolin puoleisella ovella.

Ehtoollisavustaja osallistuu ehtoollisen jakoon. Messussa on yleensä 5 ehtoollisenjakoparia, joissa on yleensä pappi ja maallikko.

Ehtoollispikareiden tiskaaja

Tiskiryhmä vastaa ehtoollispikareiden ja -välineiden pesemisestä sakastissa. Tiskaaminen aloitetaan ehtoollisenvieton aikana, jotta pikareita voidaan tarvittaessa viedä uudelleen käyttöön. Tiskaajat laskevat käytettyjen pikareiden määrän, josta saadaan laskennallinen messussa olleiden lukumäärä.

Esirukousjohtaja

Esirukousjohtaja vastaa messun rukousjaksosta ja rukousalttarien rakentamisesta. Esirukousjohtaja kutsuu alttarinrakentajat. Hän aloittaa messussa rukousjakson ja toteuttaa yhteisen esirukouksen alttarinrakentajien kanssa. Tämän herkän ja haastavan tehtävän voi kukin hoitaa oman persoonallisuutensa mukaisesti. Tehtävän voi hoitaa myös pareittain.

Kalustonhoitaja

Kalustonhoitaja toimii isännän alaisena. Hän kantaa messussa käytettävät pöydät ehtoollisenjakopisteisiin, pääovelle ja miksaajalle sekä tuolit valkopukuisille alttarin taakse. Messun jälkeen hän palauttaa ne takaisin säilytyspaikkoihinsa.

Kirkkosalivastaava

Kirkkosalivastaava tuntee kirkkotilan ja messuprosessin. Hän on kirkkosalissa auttamassa tarpeen mukaan vapaaehtoisia messuvalmistelujen ja messun aikana sekä vastaamassa messuvieraiden kysymyksiin. Lisäksi kirkkosalivastaava toimii isännän parina ehtoollisaineiden täydentäjänä. Kirkkosalivastaavien tiimiin kuuluu useita jäseniä. He hoitavat tehtävää useimmiten pareittain.

Kolehdinkerääjä

Kolehti kerätään kolehtilaulun aikana pareittain avoimilla koreilla, jotka lähetetään kulkemaan penkin päästä päähän. Penkin toisessa päässä kerääjä siirtää korin uudelle penkkiriville. Kolehdinkerääjät menevät lopuksi kulkueena alttarille kolehdin siunaamista varten, jonka jälkeen korit rahoineen viedään sakastiin.

Komeronhoitaja

Komeronhoitajat auttavat rukousalttareiden rakentajia sekä ylläpitävät kahta alttaritarvikekomeroa. He esittelevät rakentajille komeroiden sisältöä sekä opastavat rakentamisen käytännön asioissa.

Liturgi

Liturgi on jumalanpalveluksen johtaja. Tehtävä edellyttää yhteistyötä koko messutiimin kanssa. Liturgi laatii messun käsikirjoituksen. Hän kutsuu ehtoollisavustajapapit, rippipapit sekä tarvittaessa synnintunnustajat. Liturgi ja messun kokoaja pitävät rukoushetken kappelissa ennen messua.

Messun isäntä

Isäntä edustaa messussa jatkuvuutta kokoajan ja liturgin vaihdellessa. Isäntä toimii yhteistyössä Aleksanterin kirkon suntion kanssa. Hän huolehtii pääalttarista, järjestää alku- ja loppukulkueen sekä luo turvallista ilmapiiriä messuun valmistauduttaessa ja messun aikana. Isäntätiimiin kuuluvat vuorottelevat tehtävissä.

Messun kokoaja

Tuomasmessu valmistuu yhteistyöllä. Messun kokoaja kokoaa messua suunnittelevan messutiimin, johon tulee alkuvaiheessa ainakin liturgi, saarnaaja, musiikinjohtaja, esirukousjohtaja ja tukihenkilö. Kokoajalla on ensisijainen vastuu messun sisällön suunnittelusta ja valmisteluista, mutta messun toteutumiselle on tärkeää koko messutiimin yhteistyö. Kokoajalle nimetään tukihenkilö.

Miksaaja

Miksaajan vastuulla on, että messussa sanottu, laulettu ja soitettu kuuluu kaikkialle kirkossa ja netissä.

Musiikinjohtaja, esilaulajat ja soittajat

Musiikinjohtaja suunnittelee yhdessä messutiimin kanssa messun musiikkikokonaisuuden, auttaa valitsemaan yhteislaulut ja liturgisen musiikin. Musiikinjohtaja hankkii yhteislauluja varten esilaulajat sekä tarvittavat soittajat ja huolehtii heidän harjoittamisestaan. Tuomasmessun musiikkiryhmän musisointi on yhteislaulua tukevaa säestämistä ja esilaulua.

Palveluryhmän vastaava

Palveluryhmän vastaava hankkii messuun tervetuloitovottajat, kolehdinkantajat ja pikaripalvelijat. Vapaaehtoisia voi kysellä tuomasrekisteriin ilmoittautuneista ja omasta ystäväpiiristään. Palveluryhmän vastaava on omaa messua edeltävässä messussa vastaanottamassa tehtäviin ilmoittautuvia saarnatuolin luona ja samoin teejatkan kryptassa. Hän opastaa tehtäviin tulevat tehtävien hoitamiseen ennen messun alkua.

Pikaripalvelija

Pikaripalvelijat laittavat ennen messua ehtoollispikaripöydille valkoiset pöytäliinat, pikarit ja tarjottimet. Ehtoollisen aikana he vievät käytetyt pikarit sakastiin tiskattaviksi ja huolehtivat, että omassa jakopisteessä on riittävästi puhtaita pikareita. Messun loputtua he palauttavat puhtaat pikarit ja pöytäliinat paikoilleen sakastiin.

Pyhäkoulun opettaja

Pyhäkoulu järjestetään kryptassa. Pyhäkoulussa kerrotaan raamatunkertomuksia, lauletaan, leikitään ja askarrellaan. Mukana on pyhäkoulun opettajan lisäksi toinen aikuinen. Lapsille tarjotaan myös pieni välipala. Pyhäkoululaiset haetaan kirkkosaliin ennen ehtoollisen alkua. Pyhäkoulu on toistaiseksi tauolla.

Rippipappi

Liturgi kutsuu 1–2 rippipappia sen mukaan kuin messutiimissä sovitaan. Ripin vastaanottajana pappi on pukeutunut joko albaan ja stolaan tai muuhun papin asuun, jotta viran tunnukset ovat näkyvissä. Rippipapit eivät toimi ehtoollisavustajina.

Rukousalttarinrakentaja

Rukousalttarin rakentajan tehtävänä on alttarin rakentaminen ennen messua, sen hoitaminen messun aikana, esirukoukseen osallistuminen ja lopuksi alttarin siistiminen.

Saarnaaja

Messutiimi tai kokoaja kutsuu messun saarnaajan. Saarna on Kristus-keskeinen, määrämittainen ja se liittyy messun teksteihin ja teemaan. Myös maallikko voi olla saarnaajana. Tällöin tarvitaan Tuomiokirkkoseurakunnan kirkkoherran lupa.

Striimaaja

Striimaaja vastaa siitä, että messu näkyy ja kuuluu suorana lähetyksenä netissä sekä tallenteena Tuomasmessun Youtube-kanavalla parin viikon ajan messun jälkeen.

Synnintunnustaja

Liturgi voi kutsua synnintunnustajiksi 1–2 vapaaehtoista, jotka valmistavat etukäteen lyhyen, omasta elämäkokemuksestaan nousevan arkikielisen, vapaamuotoisen synnintunnustuksen. Synnintunnustaja kantaa kulkueessa isoja alttarikynttilöitä heti ristinkantajan jälkeen.

Tarjoiluvastaava ja tarjoiluavustaja

Messun valmistelijoille tarjotaan talkookahvit voileipineen klo 15.30–16.45 ja messun jälkeen teejatkoilla on tarjolla teetä ja pullaa. Tarjoiluvastaava vastaa talkookahvituksesta, mutta hänen avukseen tarvitaan avustaja tai kaksi auttamaan pöydän kattamisessa ja voileipätarjoilun laittamisessa. Myös teejatkojen tarjoilussa ja tiskaamisessa tarvitaan avustajia. Viimeiseksi huolehditaan keittiö ja krypta siisteiksi: astiat tiskataan ja laitetaan kaappeihin sekä pöydät ja tuolit paikoilleen.

Tekstinlukija

Tekstinlukija lukee messussa Raamatusta Vanhan ja/tai Uuden testamentin lukukappaleet. Hän kantaa myös ristiä messun alku- ja loppukulkueessa.

Tervetuloitovottaja

Tervetuloitovottajat toivottavat messuun tulijat ovilla tervetulleiksi hymyillen ja tulijoita silmiin katsoen. He opastavat sijoittumaan istumaan niin, että laulujen sanat näkyvät valkokankaalta tai näytöltä. Jos messussa käytetään laulukirjoja tai on muuta jaettavaa, tervetuloitovottajat ojentavat tulijoille messussa käytettävän aineiston. Tällöin he ovat messun päätyttyä ovilla ottamassa vastaan palautettavat laulukirjat ja laittavat ne takaisin paikoilleen.

Tukihenkilö

Kutakin messua varten nimetään kokenut tukihenkilö, joka välittää messutiimille tietoa Tuomasmessusta ja sen käytännöistä sekä tukee messuprosessia. Hän myös varmistaa, että tiimin jäsenillä on käytössä *Tuomasmessun käsikirja* ja muu messuja varten tuotettu tukimateriaali sekä tietoa tuomasnetistä.

Kaikkiin messutehtäviin annetaan tarvittava opastus.

2. Messutiimi

Tuomasmessun valmistelu on yhteistyötä. Kokoajalla on ensisijainen vastuu messun sisällön suunnittelusta, mutta messun toteutumiseksi on tärkeää koko messutiimin yhteistyö. Messun kokonaiskeston suositus on puolitoista tuntia.

Vastuuryhmä kutsuu hyvissä ajoin kutakin messua varten kokoajan. Kokoaja kutsuu messutiimin vastuuhenkilöt eli liturgin, saarnaajan, esirukousjohtajan ja palveluryhmän vastaavan. Vastuuhenkilöt puolestaan etsivät lisää vapaaehtoisia messutiimiin kokoajan ja tukihenkilön avustamana. Tuomasyhteisön tiimit ja vastuuryhmä nimeävät etukäteen kuhunkin messutiimiin musiikinjohtajan, isännän, kirkkosalivastaavat, komeronhoitajat, tarjoiluvastaavan sekä messun tukihenkilön.

Messutiimin kokouskutsut lähetetään kaikille yllä mainituille sitä mukaa, kun joukkoon henkilöitä nimetään. On tärkeää, että kaikilla on mahdollisuus osallistua messun suunnitteluun jo ennen kirkkokokousta.

Messutiimin tehtävät

- Messun toteutus
 - Tuomasmessuja on toteutettu Tampereella melko vapaasti. Messutiimi voi luoda messuun omaa erityisilmettä ja järjestystä sekä tavallisuudesta poikkeavia yksityiskohtia vahvistamaan oman messunsa sanomaa.
 - Liturgi laatii messun kulusta yksityiskohtaisen käsikirjoituksen, jonka liturgi toimittaa diavastaavalle pari viikkoa ennen messua.
- Tekstien valinta
 - Tiimi valitsee messun tekstit mielellään kyseisen pyhäpäivän teksteistä ja työstää messun teemaa. Perustelluista syistä sunnuntain aiheesta voidaan kuitenkin poiketa.
 - Suositeltavaa on, että messussa luettaisiin ainakin kolme tekstiä: päivän psalmi tai vanhan testamentin teksti sekä epistola ja evankeliumi.
- Teema ja sen kiteytys sekä kuva
 - Tiimi kiteyttää messun teeman muutaman sanan mittaiseksi otsikoksi, jota käytetään tiedotuksessa.
 - Tiimi kirjoittaa messusta lyhyen kutsutekstin, jossa avataan messun teemaa.
 - Tiimi valitsee teemaan liittyvän kuvan käytettäväksi tiedotuksessa ja diaesityksessä. Kokoaja hoitaa tiedotuksen.
- Kolehtikohteen ehdotus
 - Messutiimi voi ehdottaa kolehtikohteeksi jonkin Tuomasmessun kummikohteen (löytyvät kotisivuilta), vastuuryhmän jo aiemmin hyväksymän kohteen tai uuden kohteen, joka on ensin hyväksyttävä vastuuryhmällä (kts. tarkemmin Kolehtiperiaatteet)
 - Vastuuryhmä päättää messujen kolehtikohteet. Kokoaja toimittaa tiedot kolehtikohteesta tilinumeroineen suntuille messupäivänä.
- Musiikki
 - Tuomasyhteisön musiikkivastaava huolehtii siitä, että toimintakauden kaikissa messuissa on musiikinjohtaja musiikkiryhmineen. Musiikkivastaava toimii musiikkiryhmien yhteyshenkilönä. Messutiimi voi myös itse sopia musiikkiryhmänsä ja ilmoittaa siitä musiikkivastaavalle, jonka yhteystiedot löytyvät liitteestä 1.
 - Messun laulujen valintamahdollisuudet ovat laajentuneet, kun laulujen sanat näytetään valkokankaalla ja näytöillä eikä enää tarvitse rajoittua vain tiettyihin laulukirjoihin (violetti Tuomaslauluja, vihreä Messulauluja, Viisikielinen, virsikirja).
 - Musiikinjohtaja toimittaa messun laulujen nimet diavastaavalle heti, kun laulut on tiimissä sovittu.
- Valokuvaus
 - Tuomasmessun kotisivuilla on kuvia joistakin aiemmista Tuomasmessuista ja niiden rukousalttareista. Kuvia kerrytetään sinne edelleen. Messutiimi voi pyytää haluamaansa valokuvaajaa kuvaamaan esimerkiksi rukousalttarit ja lähettää kuvat Tuomasmessun kotisivujen päivittäjälle (liite 1).

- Tuomasjatkot
 - Messutiimi päättää, pidetäänkö tuomasjatkot
 - messua seuraavana maanantaina klo 17 seurakuntien talon Emmaus-huoneessa
 - vai jonain muuna ajankohtana muualla tai Teamsillä
 - vai jätetäänkö tuomasjatkot järjestämättä.
 - Kokoaja ilmoittaa päätöksen messutietojen päivittäjälle (liite 1) muun messutiedotuksen aikataulussa
 - Tuomasjatkoille ovat tervetulleita kaikki. Jatkoille kutsutaan erityisesti kaikki messun valmistelussa mukana olleet. Jatkoilla voi antaa ja saada palautetta messusta. Palautteen lisäksi kokouksessa käsitellään messuihin ja muuhun tuomastoimintaan liittyviä asioita.
- Kokoaja ja tiimi vastaavat siitä, että kaikki tehtäviin tulevat tietävät, että Tuomasmessut ovat tuoksuuttomia.

Messutiimi voi käyttää käsiohjelmaa apuna messun kulun ja laulujen suunnittelussa (liite 7). Käsiohjelma tulostetaan vain tehtävissä mukana oleville. Sitä ei enää kopioida kaikille, koska laulujen sanat ja messun kulku näytetään kirkkosalissa valkokankaalla ja näytöillä.

Messutiimin kokouksia voi pitää Aleksanterin kirkon Kryptassa tai Seurakuntien talossa. Tuomasmessulla on Emmauksessa varaus joka maanantai-iltana, joten sitäkin kannattaa käyttää hyväksi. Kokoustilavaraukset sovitaan hyvissä ajoin seurakunnan tilavarauksia hoitavan kanssa (liite 1).

Tuomasnet

Tuomasmessun kotisivulla oleva Tuomasnet (www.tampereentuomasmessu.fi) palvelee messujen valmistelijoita ja muita messutyöstä kiinnostuneita. Siellä on jokaiselle messulle oma alisivu, johon päivitetään tietoja messun sisällöstä ja messutiimin lupautuneiden nimiä messun valmistelun edetessä. Tuomasnetistä löytyy myös tämä tuomasmessun käsikirja, jossa on hyödyllisiä ohjeita ja tekstipohjia sekä kirkon pohjapiirroksia. Messutietoja Tuomasnettiin kirjaavat löytyvät liitteestä 1.

Messun tiedotus

Messusta tiedottamisessa käytetään eri kanavia (lehdet, esitteet, internet, sähköposti, Facebook, Instagram). Tavoitteena on, että kaikki kohderyhmät saavat ajoissa mukaan kutsuvaa ja ajantasaista tietoa Tuomasmessusta.

Kokoaja huolehtii messun tiedonvälityksestä Tampereen seurakuntien Silta-lehteen, Aamulehteen ja Tuomasmessun kotisivuille. Tiimiä kannustetaan miettimään, mitä asioita messusta halutaan erityisesti tuoda esille kutsuttaessa ihmisiä messuun. Tuomasmessun esitteitä on saatavilla seurakuntien talon aulatiloiissa ja Aleksanterin kirkossa. Niitä saa vapaasti jakaa.

Tiedottaminen eri muodoissaan on tärkeää, jotta yhä useampi ihminen pääsisi osalliseksi messusta, johon olemme paljon panostaneet. Käytä siis myös kaikki omat kanavasi messusta kertomiseen!

Tärkeää on myös, että tieto kulkee messutiimin sisällä. Kokoaja huolehtii siitä, että kaikki messun vapaaehtoiset saavat tiedon yhteisistä kokoontumisista. Eri tehtäväryhmien on hyvä viestiä myös keskenään. Viestittelyssä voi käyttää sähköpostia, WhatsAppia tai tekstiviestejä.

Messukokoukset

Kunkin messun kirkkokokoukselle ja tuomasjatkoille on etukäteen varattu päivät ja tilat, jotka on kerrottu tampereentuomasmessu.fi-sivulla. Jos varattu päivä ei sovi, niin kokoaja varaa uuden ajan ja peruuttaa aiemman seurakunnan tilavarauksia hoitavan kanssa (liite 1).

Messupäivänä kirkko ja krypta on varattu valmiiksi messua ja sen valmistelua varten klo 12–21.

Kirkkokokous

- Kirkkokokous on yleensä messua edeltävänä torstaina Aleksanterin kirkon kirkkosalissa tai kryptassa klo 17.30 alkaen. Aleksanterin kirkossa on klo 17 viikkomessu, johon kaikki ovat ensin tervetulleita.
- Messun kokoaja huolehtii, että kaikki messun toteuttajat saavat kutsun yhteiseen tapaamiseen, kirkkokokoukseen. Kirkkokokouksessa käydään läpi messun kulkua ja yksityiskohtia yhdessä ja ryhmittäin. Näin mahdollisimman moni saa tuntumaa yhdessä toteutettavasta messusta ja sen eri vastuuihmistä.

Rukousalttarien rakentajien tapaaminen

- Esirukousjohtaja kutsuu alttarinrakentajat ja komeronhoitajat yhteiseen tapaamiseen Aleksanterin kirkkoon klo 16.30 messupäivää edeltävän viikon tiistaina, vajaat kaksi viikkoa ennen messua.
 - Tapaamisessa keskustellaan ja suunnitellaan alttareiden teemaa ja aiheita sekä tutkitaan komeroiden tarvikkeita.
- Alttarinrakentajien tapaamiseen on etukäteen varattu kirkkosali ja krypta klo 16.30–19 tiistaina 12 päivää ennen messua. Jos tämä aika ei sovi, niin esirukousjohtajan tulee itse varata uusi aika ja perua vanha seurakunnan tilavarauksia hoitavan kanssa (liite 1).

Tuomasjatkot

- Tuomasjatkot ovat yleensä messun jälkeisenä maanantaina klo 17.00 seurakuntien talon Emmaus-huoneessa. Tarjoilu alkaa klo 16.30. Tarjoilusta vastaa messutiimi kokoajan johdolla.
- Tuomasjatkoille ovat tervetulleita kaikki. Jatkoille kutsutaan erityisesti kaikki messun valmistelussa mukana olleet. Jatkoilla voi antaa ja saada palautetta messusta. Siellä rukoillaan messuun jätettyjä esirukouksia ja käydään yhdessä läpi messusta sähköisestikin jätettyjä palautteita sekä messuihin ja muuhun tuomastoimintaan liittyviä asioita.
- Messutiimi päättää, pitääkö jatkot vai ei, ja ilmoittaa päätöksestä messutietojen päivittäjälle (liite 1)

Messun kokoaja

Tuomasmessu valmistuu yhteistyöllä. Messun kokoaja kokoaa messua suunnittelevan messutiimin, johon tulee alkuvaiheessa ainakin liturgi, saarnaaja, musiikinjohtaja, esirukousjohtaja, palveluryhmän vastaava ja tukihenkilö. Kokoajalla on ensisijainen vastuu messun sisällön suunnittelusta ja valmisteluista, mutta messun toteutumiselle on tärkeää koko messutiimin yhteistyö. Kokoajalle nimetään tukihenkilö.

Vastuuryhmä kutsuu hyvissä ajoin kutakin messua varten kokoajan ja tukee häntä messun kokoamisessa. Messun kokoajan tehtävään sisältyy organisointia ja käytännön pikku asioita, mutta tärkeintä on ymmärtää, että tehtävä on hengellinen. Kokoaja luo yhteyttä ja innostusta.

Kokoaja, Jumala ja yhteisö ovat kutsuneet juuri Sinut tähän tehtävään.

- Tehtävä on yhteinen. Johdat yhteistyötä, mutta myös sinua autetaan ja sinun puolestasi rukoillaan.
- Tehtävä on persoonallinen. Saat ottaa lahjasi ja ideasi käyttöön.
- Saat myös erehtyä, olla osaamaton, väsyäkin, mutta siitä pitää kertoa toisille, jotta asiat tulevat hoidetuiksi.

Kokoajan tehtäviä ennen messua

- **Rukoilla** messun ja sen valmistelun puolesta. Kaikessa valmistelussa “hyvin rukoiltu on puoliksi tehty”.
- Kokoajan ensimmäinen tehtävä on **koota messutiimin vastuuhenkilöt**: liturgi, saarnaaja, esirukousjohtaja ja palveluryhmän vastaava. Vastuuhenkilöt puolestaan alkavat etsiä lisää vapaaehtoisia messutiimiin kokoajan ja tukihenkilön avustamana.
 - Kokoaja ja muut vastuuhenkilöt voivat käyttää vapaaehtoisten etsimisessä apuna tuomasrekisteriä, jossa on Tuomasmessun tehtäviin vapaaehtoiseksi ilmoittautuneiden ja/tai aiemmin toimineiden yhteystietoja (liite 1 tuomasrekisterivastaava).
 - Kokoajan on hyvä hankkia tunnukset Tuomasnettiin (Liite 1 tuomasnet)
 - Tuomasyhteisön tiimit nimeävät etukäteen kuhunkin messutiimiin musiikinjohtajan, messun isännän, kirkkosalivastaavan, komeronhoitajat, tarjoiluvastaavan sekä tukihenkilön kokoajan rinnalla kulkijaksi.
- Kokoaja huolehtii siitä, että **messutiimin tehtävät** tulevat hoidetuksi (kts. kohta messutiimin tehtävät)
 - Kokoajalla on ensisijainen vastuu messun sisällön suunnittelusta ja valmisteluista yhdessä messutiimin kanssa, mutta messun toteutumiselle on tärkeää koko messutiimin yhteistyö.
 - Messutiimin on hyvä kokoontua ja kiteyttää ajatuksia yhdessä muutaman kerran ennen messua. On aina eduksi päästä aloittamaan hyvissä ajoin. Aloitusaikaan vaikuttaa myös messun ajoittuminen suhteessa Silta-lehden ilmestymiseen. Jos messu on ihan kuukauden alussa, siitä pitää tiedottaa jo edellisen kuukauden Silta-lehdessä, jonka aineistopäivä voi olla yli kaksi kuukautta ennen messua. Silta-lehden ilmestymis- ja aineistopäivätiedot löytyvät Silta-lehden verkkosivuilta (siltalehti.fi/yhteystiedot/ilmestyminen).
 - Messutiimin kokouksiin kutsutaan liturgi, saarnaaja, musiikinjohtaja, tukihenkilö, esirukousjohtaja, palveluryhmän vastaava, isäntä, kirkkosalivastaava ja diavastaava sitä mukaa kun heidät on tehtäviin saatu. Kaikki eivät aina pääse eikä ole tarpeenkaan osallistua joka kokoukseen, mutta heidän on hyvä saada tieto kokouksesta ja siinä sovituista asioista.
 - Kokoaja jakaa tietoa ja huolehtii siitä, että jokainen messutiimin jäsen saa ohjeet oman ryhmänsä tehtävistä. Hän kerää vastuuhenkilöiltä messun vapaaehtoisten nimet ja yhteystiedot sekä välittää ne laitettavaksi tuomasnet-sivuille ja tuomasrekisteriin, mutta vain jos vapaaehtoiset antavat siihen luvan.

- Kokoaja hoitaa messun **tiedonvälitystä** seuraavasti:
 - Kokoaja ilmoittaa **Silta-lehteen** menevät messutiedot seurakunnan Silta-lehtiasioista vastaaville seurakunnan ja tuomasysteisin edustajille (liite 1) hyvissä ajoin niin, että tiedot ehtivät ennen messua ilmestyvään Siltaan. Lehden ilmestymis- ja aineistopäivät (=tietojen viimeinen toimituspäivä) löytyvät Sillan verkkosivuilta siltalehti.fi//yhteystiedot/ilmestyminen. Messusta kerrotaan seuraavat tiedot: messun nimi, kuvausteksti, liturgi, saarnaaja, muusikot, kolehtikohde ja muuta tärkeää.
 - **Aamulehden** Menot-palsta varten kokoaja viestittää perustiedot messusta ja tuomasjatkoista Aamulehti-vastaavalle (liite 1), joka laittaa menotiedot lehteen viimeistään viikkoa ennen messua.
 - **Tuomasmessun kotisivuille** laitetaan heti edellisen messun jälkeen kuvitettu juttu seuraavasta messusta. Tiimiä kannustetaan miettimään, mitä asioita messusta halutaan erityisesti tuoda esille kutsuttaessa ihmisiä messuun. Messun ennakkojuttua tuodaan aktiivisesti esille myös Tuomasmessun Facebook-sivulla, jonne tarvitaan hiukan erilainen teksti. Nettitiedotusta varten kokoaja lähettää kuvan ja messusta kertovat tekstit Tuomasmessun kotisivu- ja some-vastaavalle (liite 1) ennen edeltävää messua.
- Kokoaja huolehtii, että kaikki messun toimijat saavat **kutsun kirkkokokoukseen** klo 17.30 torstaina ennen messua. Kutsua välittävät usein messutiimin muutkin vastuuhenkilöt.
 - Kokoaja ja liturgi vastaavat kirkkokokouksesta keskenään sopimalla tavalla.
 - Kirkkokokouksessa
 - voidaan rukoilla ja laulaa yhdessä
 - esittäydytään kertoen nimi ja tehtävä messussa, vastuuhenkilöt kertovat poissa olevista messutiimiläisistä
 - keskustellaan messun teemasta ja käydään läpi messun kulku
 - tiedotetaan tuomasjatkoista
 - Kirkkokokouksen yhteisen osuuden lisäksi on hyvä jättää eri ryhmille aikaa keskusteluun omasta messutehtävästä (esim. rukousalttarien rakentajat, palveluryhmä, muut tehtävät)
 - Messun yksityiskohtien tarkistamisen rinnalla on tärkeää rohkaista jokaista tehtävässään ja luoda yhteenkuuluvuutta.

Kokoajan tehtäviä messupäivänä ennen messun alkua

- Kokoaja tulee kirkkoon viimeistään klo 15.30 ja varmistaa, että päävastuuhenkilöt ovat paikalla ja valmistelut käynnissä.
- Messun kokoaja huolehtii, että suntio saa kolehtikohteen tilitietoineen messupäivänä.
- Kokoaja luo yhteishenkeä ja auttaa eri tehtävissä olevia mahdollisten ongelmien ratkaisuisissa.
- Kokoaja testaa lukupulpetin mikrofonin ja huolehtii, että kaikki messussa äänessä olevat osallistuvat klo 16 mikrofoniharjoitukseen. Mikrofoniin on tärkeää puhua rauhallisesti ja huolellisesti artikuloiden.
- Kokoaja kutsuu kappelin rukoushetkeen kaikki ne, jotka voivat tehtäviensä puolesta osallistua.
- Kokoaja ja liturgi vastaavat **kappelissa klo 16.30** alkavasta messun toimittajien **rukoushetkestä** keskenään sopimallaan tavalla.
 - Kokoaja aloittaa rukoushetken rohkaisevalla puheenvuorolla.
 - Rukoushetkessä voidaan käydä osallistujien esittelykierros, jossa kukin kertoo nimensä ja missä tehtävissä toimii tänään messussa.
 - Rukoushetkessä voidaan laulaa muutamia tuomaslauluja (kappelissa on pieni lauluvihko), rukoilla yhdessä ja siunata tehtävissä olevat.
 - Ellei muuta ole sovittu, kokoaja aloittaa rukouksen ja antaa sen jälkeen muille mahdollisuuden rukoilla ääneen. Liturgi päättää rukouksen.
 - Liturgi ja saarnaaja voivat siunata vapaaehtoiset tehtäviinsä.
 - Lopuksi messuisäntä järjestää osallistujat kulkueeksi. Kulkueessa on ristinkantaja, kaksi alttarikynttilän kantajaa, raamatunkantaja sekä alttari-ikonin kantaja, sekä muut messun tehtävissä toimivat.
- Jos messun alkujuonto on ennen alkulaulua, juontaja ei osallistu kulkueeseen, vaan siirtyy rukoushetken jälkeen suoraan kirkkosaliin.

Kokoajan tehtäviä messun aikana

- Musiikkiryhmä soittaa kirkkosalissa klo 16.45 alkaen. Juontaja (tai alkulaulu) aloittaa messun klo 17.00.
- Alkujuonto on messuun virittävä lyhyt, persoonallinen tervetuloivotus.
 - On kohteliasta toivottaa myös netistä messua seuraavat tervetulleiksi.
 - Alussa voi kertoa mahdollisia messuun liittyviä tietoja ja äänessä olevien nimet.
 - Tarvittaessa juontaja voi kertoa Tuomasmessuun liittyvistä erityispiirteistä yleisellä tasolla (hiljaisuustauot, kirkkosalissa liikkuminen, hymnit, ristinmerkit), mutta tarkemmat käytännön ohjeet on parempi antaa juuri ennen rukousjaksoa, rauhantoivotusta tai ehtoollista.
 - Tuomasmessun luonnetta erilaisia ihmisiä yhteen kokoavana ehtoollisjuhlan kannattaa korostaa. Tuomasmessussa ei aseteta rajoja eikä vaatimuksia itse kunkin hengellisyydelle tai mukana olemiselle.
 - Juontaja voi lukea päivän psalmin, jos niin on liturgin kanssa sovittu.
- Kokoaja seuraa, että messu etenee suunnitelmien mukaan - tai tilanteen vaatimalla tavalla.
- Loppujuonnon hoitaa etukäteen sovitusti joko kokoaja tai liturgi (lukupulpetista tai alttarilta)
 - Juonnossa kutsutaan ihmisiä teejatkoon ja ilmoittautumaan messutehtäviin joko saarnatuolin juurella tai teejatkoon.
 - Hän kertoo myös, että messun loputtua on vielä mahdollisuus keskusteluun valkopukuisen kanssa kirkon etuosassa.
 - Juontaja voi hoitaa loppujuonnon myös lähettämisen.

Kokoajan tehtäviä messun jälkeen

- Kokoaja lähettää palautekyselylinkin kaikille messun toteuttamiseen osallistuneille. Kyselylinkin saa palautekyselyvastaavalta (liite 1).
- **Tuomasjatkot** ovat yleensä messua seuraavana maanantaina klo 17.00 seurakuntien talon Emmaus-huoneessa. Tarjoilu alkaa klo 16.30. Tarjoilusta vastaa messutiimi kokoajan johdolla.
 - Tuomasjatkoon ovat tervetulleita kaikki. Jatkoille kutsutaan erityisesti kaikki messun valmistelussa mukana olleet.
 - Messutiimi vastaa kokoajan johdolla jatkojen ohjelmasta ja muistion tekemisestä.
 - Jatkoilla rukoillaan messussa jätettyjen esirukousten puolesta.
 - Jatkoilla kukin osallistuja voi antaa ja saada palautetta messusta.
 - Jatkoilla keskustellaan myös nettikyselyillä nimettömästi saaduista palautteista, jotka kokoaja pyytää palautekyselyvastaavalta (liite 1) ennen tuomasjatkooja.
 - Palautteen lisäksi kokouksessa käsitellään messuihin ja muuhun tuomastoimintaan liittyviä asioita.

Tukihenkilö

Kutakin messua varten nimetään kokenut tukihenkilö, joka välittää messutiimille tietoa Tuomasmessusta ja sen käytännöistä sekä tukee messuprosessia. Hän myös varmistaa, että tiimin jäsenillä on käytössä Tuomasmessun käsikirja ja muu messuja varten tuotettu tukimateriaali sekä tietoa tuomasnetistä. Tukihenkilötiimin vastaavan yhteystiedot kerrotaan liitteessä 1 ja tukihenkilöinä toimivien nimilista löytyy osoitteesta www.tampereentuomasmessu.fi/sivustot/tuomasmessu/tuomasyhteiso/tehtavien_takana.

Tukihenkilö auttaa löytämään sopivia ihmisiä eri tehtäviin. Tuomasrekisterissä on messun tehtäviin halukkaiksi ilmoittautuneita. Varsinkin palveluryhmän vastaavan ja esirukousjohtajan on hyvä kutsua messun tehtäviin kaikkia tuomasrekisteriin ilmoittautuneita (sp-viesti piilokopiona), jotta saataisiin mukaan myös hiljattain tehtäviin ilmoittautuneita tai harvemmin mukana olleita. Aina kannattaa rohkaista vastuuhenkilöitä myös etsimään aivan uusia ihmisiä.

Tukihenkilön ohjeita messun kokoajalle

- Tukihenkilö kertoo messutiimille, että Tuomasnetissä on tiedot jokaiselle messulle etukäteen tehdyistä vakituisista varauksista.
 - Alttarinrakentajien tapaamiselle on varattu kirkkosali ja krypta tiistaina 10 päivää ennen messua klo 16.30–20.
 - Aleksanterin kirkko ja krypta on varattu kirkkokokousta varten messua edeltävänä torstaina klo 17.30–20.
 - Seurakuntien talon Emmaus on varattu tuomasjatkoille messua seuraavana maanantaina klo 16–20. Kahvit klo 16.30, jatkot klo 17.
 - Messupäivänä kirkko ja krypta on varattu valmiiksi messua ja sen valmistelua varten klo 12–21.
 - Jos varatut päivät eivät tiimille sovi, tiimin tehtävänä on varata uudet ajat ja peruuttaa aiemmat.
- Tukihenkilö opastaa messutiimiä Tuomasmessun **tiedotuskäytännöistä**.
 - Kokoaja ilmoittaa **Silta-lehteen** menevät messutiedot seurakunnan Silta-lehtiasioista vastaaville seurakunnan ja tuomasyhteisön edustajille (liite 1) hyvissä ajoin niin, että tiedot ehtivät ennen messua ilmestyvään Siltaan. Lehden ilmestymis- ja aineistopäivät (=tietojen viimeinen toimituspäivä) löytyvät Sillan verkkosivuilta (www.siltalehti.fi/sivustot/silta/yhteystiedot/ilmestyminen)
 - Messusta kerrotaan seuraavat tiedot: messun nimi, kuvausteksti, liturgi, saarnaaja, muusikot, kolehtikohte ja muuta tärkeää.
 - **Aamulehden** Menot-palstaa varten kokoaja viestii perustiedot messusta ja tuomasjatkoista Aamulehti-vastaavalle (liite 1), joka laittaa menotiedot lehteen viimeistään viikkoa ennen messua.
 - **Tuomasmessun kotisivuille** laitetaan heti edellisen messun jälkeen kuvitettu juttu seuraavasta messusta. Tiimiä kannustetaan miettimään, mitä asioita messusta halutaan erityisesti tuoda esille kutsuttaessa ihmisiä messuun. Messun ennakkojuttua tuodaan aktiivisesti esille myös Tuomasmessun Facebook-sivulla, jonne tarvitaan hiukan erilainen teksti. Nettitiedotusta varten kokoaja lähettää kuvan ja messusta kertovat tekstit Tuomasmessun kotisivu- ja some-vastaavalle (liite 1) ennen edeltävää messua.
- Kolehtikohteeksi messutiimi voi ehdottaa jonkin Tuomasmessun kummikohteen, vastuuryhmän jo aiemmin hyväksymän kohteen tai uuden kohteen, joka tiimin on hyväksyttävä vastuuryhmällä. Vastuuryhmä päättää kolehtikohteen.
- Saarnaajaksi pyydetään yleensä luterilainen pappi. Muussa tapauksessa saarnaajalla on oltava tuomiokirkkoseurakunnan kirkkoherralta ns. saarnalupa.
- Tukihenkilö muistuttaa kokoajaa, että
 - liturgin käsikirjoituksen ja musiikkivalintojen tulee valmistua hyvissä ajoin, jotta niiden pohjalta ehditään tehdä messun diat ja kuvaus striimaajalle sekä käsiohjelman työkappaleet tehtävissä oleville
 - kokoaja muistaa pyytää tehtävissä olleiden yhteystiedot tuomasrekisteriin, mutta vain jos he antavat siihen luvan.

Kolehtiperiaatteet

Tuomasmessussa kolehti kerätään pääsääntöisesti lähetyksen sekä kansainvälisen tai paikallisen diakonian kohteisiin. Välitämme kolehdit lähetyksen ja kansainvälisen diakonian kohteisiin ensisijaisesti Suomen Lähetysseuran (SLS), jonkin muun kirkon lähetysjärjestön tai Kirkon Ulkomaanavun (KUA) kautta. Paikalliseen diakoniaan suunnatuista kolehdeista sovitaan tapauskohtaisesti diakoniakeskuksen kanssa. On hyvä muistaa, että kolehtia ei kerätä yleisesti millekään järjestölle, vaan jonkin järjestön kautta tiettyyn tarpeeseen. Keskeistä on siis kolehdin kautta apua saavien ihmisten tilanne eikä niinkään se kanava, jota kautta apu välittyy.

- Hyvä kolehtikohde on konkreettinen, ajankohtainen ja koskettava. Sen tulee olla kristillisen työn kannalta perusteltu ja riittävän rajattu, jotta lahjoittaja tietää mihin hän lahjansa antaa.
- Kolehtikohteen esittelyssä annetaan selkeä ja lyhyt kuvaus kohteesta. Kiteytetty konkretia on paras vetoamus.
- Kolehdin välittäjänä kohteeseen tulee olla seurakunta, jokin työmuoto tai jokin kristillinen järjestö. Tuomasrapilta voi kysyä tarkennusta kolehtikohteeseen liittyvistä asioista.

Messutiimin toivotaan keskustelevan kolehtikohteesta edellä kuvatulta pohjalta ja tekemään ehdotuksensa kolehtikohteesta vastuuryhmälle. Messutiimi voi ehdottaa kolehtikohteeksi jonkin Tuomasmessun kummikohteen (löytyvät kotisivuilta), vastuuryhmän jo aiemmin hyväksymän kohteen tai uuden kohteen, joka on ensin hyväksyttävä vastuuryhmällä. Näin varmistetaan, että Tuomasmessun kummikohteet saavat luvattun avun ja ettei jollekin muulle kohteelle kerätä useampaa kolehtia samana vuonna. Vastuuryhmällä saattaa olla myös sille esiteltyjä perusteltuja kolehtikohteita. Näitä vastuuryhmä voi myös messutiimeille ehdottaa. Vastuuryhmä päättää messujen kolehtikohteet.

Suntio tarvitsee messussa kolehdin tarkan kohteen ja tilinumeron, joka suljetaan rahojen kanssa pankkipusseihin. Messun kokoaja huolehtii, että suntio saa kolehtikohteen tilitietoineen messupäivänä. Isäntä on läsnä, kun kolehti tuodaan sakastiin ja suljetaan kolehtipusseihin sekä panee toisena (suntion lisäksi) nimensä kolehdin mukaan menevään pankkisiirtolappuun.

3. Liturgia, ehtoollinen ja rippi

Liturgi

Liturgi on jumalanpalveluksen johtaja. Tehtävä edellyttää yhteistyötä koko messutiimin kanssa. Liturgi laatii messun käsikirjoituksen. Hän kutsuu ehtoollisavustajapapit, rippipapit sekä tarvittaessa 1–2 synnintunnustajaa. Liturgi ja messun kokoaja pitävät rukoushetken kappelissa ennen messua.

Liturgin tehtäviin kuuluu ennakkopalaveriinkin osallistuminen muun messutiimin kanssa. Suunnittelukokoukset on hyvä aloittaa hyvissä ajoin ennen messupäivää, jotta tiimiläisten ajatukset virittyvät yhteiseen rukoukseen, hiljentymiseen ja hengelliseen rakentumiseen. Messun valmisteluun on hyvä varata riittävästi aikaa.

Liturgi kantaa luonnollisesti päävastuun messun liturgiasta, mutta sitä valmistellaan yhdessä kokoajan, musiikinjohtajan ja koko messutiimin kanssa. Messulauluja -kirjan lopussa tai Tuomasnetissä olevat mallit messun kulusta eivät ole sitovia, vaan liturgi voi soveltaa siellä annettuja vaihtoehtoja haluamallaan tavalla. Tärkeintä on, että liturgi, kokoaja ja musiikinjohtaja tietävät, miten messu etenee ja he välittävät tiedon muille vastuhenkilöille, erityisesti diavastaavalle, miksaajalle ja striimaajalle. Tämän takia tarvitaan erityinen liturgin käsikirjoitus. Liturgi ja kokoaja pitävät huolta myös siitä, ettei messun kokonaisuus veny liian pitkäksi. Suositus on, ettei messu kestäisi yli 90 minuuttia. Saarnan pituudeksi suositellaan enintään 10 minuuttia. Liturgi osallistuu alku- ja loppukulkueisiin saarnaajan rinnalla ehtoollismaljaa ja leipäastiaa kantaen sekä hyvästelee pääovella kirkosta lähtijöitä messun päätyttyä.

LITURGIN VASTUULLA OLEVAT TEHTÄVÄT (ellei toisin sovita)

Liturgin käsikirjoituksen laatiminen

- Messutiimin yhteisten keskustelujen jälkeen liturgi laatii messun kulusta yksityiskohtaisen käsikirjoituksen, johon löytyy esimerkit liitteistä 2a ja 2b.
- Liturgin käsikirjoituksen tarvitsevat liturgin lisäksi kokoaja, musiikinjohtaja, messuisäntä, miksaaja ja diavastaava.
 - Liturgi tai kokoaja toimittaa liturgin käsikirjoituksen diavastaavalle viimeistään pari viikkoa ennen messua. Hän tarvitsee sen tehdessään diaesityksen ja ohjeet striimaajalle.

Synnintunnustus

- Rippi voidaan toteuttaa Tuomasmessussa monella tavalla.
 - Perinteisesti Tuomasmessussa on ollut liturgin rinnalla kaksi maallikkoa synnintunnustajina. Liturgi kutsuu 1–2 synnintunnustajaa ja pyytää heitä saapumaan kirkkoon klo 15.45, jotta voi käydä heidän kanssaan läpi sen, miten toimitaan.
 - Synnintunnustuksena voidaan käyttää laulua, jolloin ei välttämättä tarvitse olla puhuttua synnintunnustusta.
 - Synnintunnustus voi sisältää myös Kyrie-hymnin tai katumushiljaisuutta, johon liturgin on hyvä lyhyesti johdatella.
 - Synnintunnustuksena voidaan käyttää valmiita rukouksia liturgin lukemana tai yhdessä seurakuntalaisten kanssa lausuttuna.
- Liturgi voi pyytää ehtoollisavustajia auttamaan ripin toteutuksessa ja ehtoollis- ym. rukousten lukemisessa. Synninpäästö ja ehtoollisen asetussanat ovat aina liturgin tehtäviä.

Ehtoollisavustajapappien kutsuminen

- Ehtoollista jakaa yleensä 5 jakoparia. Tarvittaessa jakoparien määrää lisätään tai vähennetään messun ennakoitujen osallistujamäärän mukaan.
- Tavoitteena on, että jakoparin muodostavat pappi ja maallikko. Mutta myös kaksi maallikkoa voi toimia jakoparina. Ehtoollisen jakajiksi olisi kuitenkin hyvä saada useampia pappeja liturgin lisäksi. Liturgi tai kokoaja pyytää ehtoollisavustajat sen mukaan kuin asiasta sopivat. Jos on vaikea saada ehtoollisavustajapappeja, tuomaspappi voi auttaa.
- Maallikkoavustajina voi toimia ehtoolliskoulutuksen saaneet ihmiset, joilla on Tuomiokirkkoseurakunnan kirkkoherran lupa jakaa ehtoollista. Kirkkoherran lupa voidaan pyytää tarvittaessa. Tuomasnetissä on luettelo luvan saaneista ehtoollisavustajina toimivista maallikoista, joista ehtoollisavustajavastaava (liite 1) kutsuu ja sopii etukäteen tasapuolisesti luvan saaneita messuihin. Hän ilmoittaa liturgille ja kokoajalle messuun tulevat maallikkoavustajat.

Etukäteisviesti ehtoollisavustajille

- Liturgi lähettää etukäteen pappi- ja maallikkoavustajille sähköpostiviestin, jossa
 - selvittää ehtoollisen jakoparit ja jakopaikat (tähän avuksi käsikirjan lopussa on kirkon pohjapiirros, johon voi paikantaa messun tehtävissä olevien nimet)
 - kysyy, ketkä neljä haluavat osallistua sielunhoitoon alttarilla ja ketkä kaksi öljyllä voitelemiseen saarnatuolin puoleisella ovella
 - ehdottaa / kysyy, ketkä kantaisivat evankeliumikynttilöitä tekstin lukemisen aikana
 - kutsuu ehtoollisavustajat kirkkoon siten, että he ovat alttarin takana albaan pukeutuneina klo 16, jolloin liturgi käy vielä yhdessä läpi heidän tehtävänsä.
 - pyytää pappiavustajia tuomaan oman alban ja stolan, jos mahdollista.
 - kutsuu ehtoollisavustajat mahdollisuuksien mukaan osallistumaan myös kirkkokokoukseen ja tuomasjatkoille.
- Esimerkki liturgin viestistä ehtoollisavustajille löytyy liitteestä 3.

Ehtoollisavustajien tehtävien läpikäynti

- Liturgi käy läpi ehtoollisavustajien tehtävät **messupäivänä klo 16 pääalttarilla**. Avustajien joukossa saattaa olla pappeja, jotka eivät tunne Tuomasmessun käytäntöjä, jolloin tarvitaan yksityiskohtaisempaa selitystä.
- Liturgi selvittää
 - ehtoollisen jakoparit ja jakopaikat sekä istumapaikat
 - ehtoollisaineiden täydennyskäytännön jakajille yhdessä isännän kanssa
 - että alkoholiton viini ja gluteeniton leipä jaetaan orkesterin puoleisella sivukäytävällä. Gluteeniton leipä annetaan vain pyydettyä erinä kädellä kuin tavallinen leipä.
 - mm. lapsien ja muihin kirkkokuntiin kuuluvien siunaamisen. Ehtoollisvieras voi pyytää siunaamista laittamalla oikean kätensä vasemmalle olkapäälle. Tämän voi kertoa myös seurakunnalle ennen kutsua ehtoolliselle.
 - mitkä parit siirtyvät loppukulkueesta kummallekin sivuovelle ja pääeteiseen tervehtimään kirkosta lähtijöitä
- Joissakin tilanteissa ehtoollinen voidaan jakaa käyttämällä intinktiota. Siinä ehtoollisen jakaja kastaa ehtoollisleivän ehtoollisviiniin ja antaa sen ehtoolliselle tulijalle. Intinktiota voidaan käyttää esimerkiksi messuissa, joihin odotetaan tulevan runsaasti ehtoollisvieraita. Tällaisia ovat muun muassa tapahtumien yön messut. Intinktiota vaativa tilanne saattaa tulla eteen myös yllättäen. Esimerkiksi kirkon vesivahinko voi aiheuttaa sen, ettei ehtoollispikareita voi tiskata.
 - Intinktiosta on hyvä kertoa kirkkoväelle messun tai ehtoollisen alkaessa, sillä monet kokevat ehtoollisen jaon tällä tavalla epä mukavammaksi.
 - Gluteenittoman leivän jakajalla pitää ehdottomasti olla toinen viiniastia gluteenittoman leivän kastamista varten.
- Rukouspalvelusta ja öljyllä voitelemisesta on hyvä sopia jo etukäteen, ketkä ehtoollisavustajista osallistuvat rukouspalveluun alttarilla ja ketkä öljyllä voiteluun saarnatuolin puoleisella ovella rukousjakson aikana. Varsinkin öljyllä voitelu on sen verran vieras asia monille papeillekin, että siitä on syytä keskustella. Katso tarkemmin lukua ”Rukouspalvelijat”.

Rukoushetki kappelissa klo 16.30 ennen messua

- Messun toimittajat kokoontuvat yhteiseen rukoushetkeen toisen kerroksen kappeliin klo 16.30 ennen messua.
 - Kokoaja aloittaa rukoushetken rohkaisevalla puheenvuorolla.
 - Rukoushetkessä voidaan käydä osallistujien esittelykierron, jossa kukin kertoo nimensä ja missä tehtävissä toimii tänään messussa.
 - Rukoushetkessä voidaan laulaa muutamia tuomaslauluja (kappelissa on pieni lauluvihko), rukoilla yhdessä ja siunata tehtävissä olevat.
 - Ellei muuta ole sovittu, kokoaja aloittaa rukouksen ja antaa sen jälkeen muille mahdollisuuden rukoilla ääneen. Liturgi päättää rukouksen.
 - Liturgi ja saarnaaja voivat siunata vapaaehtoiset tehtäviinsä.
 - Lopuksi messuisäntä järjestää osallistujat kulkueeksi. Kulkueessa on ristinkantaja, kaksi alttarikynttilän kantajaa, raamatunkantaja sekä alttari-ikonin kantaja, sekä muut messun tehtävissä toimivat.
- Kokoaja ja liturgi vastaavat rukoushetkestä yhdessä keskenään sopimallaan tavalla.

Rippipappien kutsuminen

- Ripin vastaanottaminen on Tuomasmessussa papin tehtävä. Liturgi kutsuu 1–2 rippipappia ellei tiimissä toisin sovita. Rippipappi on tavattavissa tuntia ennen messun alkua ehtoollisen alkuun asti.

Synnintunnustajat

Liturgi voi kutsua synnintunnustajiksi 1–2 vapaaehtoista, jotka valmistavat etukäteen lyhyen, omasta elämäkokemuksestaan nousevan arkikielisen ja mahdollisimman vapaamuotoisen synnintunnustuksen. Omakohtaisuus, ilmaisun nasevuus ja ”rosoisuus” sopivat ohjeeksi synnintunnustuksen pohtimiseen ja toteutukseen.

Synnintunnustajat tulevat kirkkoon viimeistään klo 15.45 ja tarkistavat liturgin kanssa oman osuutensa alttarikaiteella sekä mikrofoniin käytön.

Synnintunnustajat osallistuvat vastuunkantajien yhteiseen **rukoushetkeen** klo 16.30 kappelissa ja **alkukulkueeseen**, jossa he **kantavat isoja alttarikynttilöitä** heti ristin kantajan jälkeen. Kulkueen saapuessa alttarille he laskevat kynttilänsä alttaripöydälle niille varatuille paikoille ja siirtyvät istumaan kirkon etuosaan.

Liturgin lausuttua kehotuksen **synnintunnustukseen** kaikki kolme siirtyvät **alttarikaiteen ääreen** ja polvistuvat: liturgi keskelle ja maallikot kummallekin puolelle. Liturgi aloittaa johdattamalla seurakunnan yhteiseen synnintunnustukseen ja synnintunnustajat rukoilevat omat rukouksensa. Välissä ja/tai lopuksi voi olla Kyrie-hymni, laulu tai katumushiljaisuus. Näiden aikana liturgi siirtyy alttarille lausumaan synninpäästön. Molemmat avustajat jäävät vielä polvilleen alttarikaiteelle. Synnintunnustajat vastaavat seurakunnan kanssa Aamen (ja tekevät ristinmerkin), minkä jälkeen he palaavat paikoilleen.

Messun lopussa loppulaulun alkusoiton aikana järjestäytytään **loppukulkueeseen**. Synnintunnustajat ottavat silloin **kynttilänsä** alttarilta ja asettuvat krusifiksin perään. Kulkueen tultua kirkon pääovelle he tulevat sivukäytäviä pitkin takaisin ja tuovat kynttilät sammutettuina takaisin alttarille.

Rippipappi

Ripin vastaanottaminen on Tuomasmessussa papin tehtävä. Liturgi kutsuu 1–2 rippipappia sen mukaan kuin messutiimissä sovitaan.

Rippipappi on tavattavissa tuntia ennen messun alkua ehtoollisen alkuun asti. Kirkkoon on hyvä saapua klo 15.45, jotta jää riittävästi aikaa valmistautua. Ripin vastaanottajana pappi pukeutuu joko albaan ja stolaan tai muuhun papin asuun, jotta viran tunnukset ovat tavalla tai toisella näkyvissä. Rippipapit eivät toimi ehtoollisavustajina.

Rippipapit päivystävät kirkon pääoven vieressä olevissa lasisissa keskustelutiloissa klo 16 alkaen ehtoollisenvieton alkuun asti. On huomattava, että tilojen äänieristys ei ole paras mahdollinen. Näkösuojina käytetään verhoja. Rippihuoneen ovella on kyltti, jossa lukee rippipappi ja ripin vastaanottavan papin nimi.

Kirkkosalivastaava kiinnittää rippihuoneiden opasteet ja pitää huolta, että niissä on tarvittava varustus: krusifiksi, Raamattu, virsikirjat ja nenäliinoja. Halutessaan ripin vastaanottaja voi ”sisustaa” huonetta omalla tavallaan. Palveluryhmän vastaava varmistaa, että tervetuloitovottajat osaavat opastaa ripittäytymään haluavat rippihuoneisiin.

Yksityinen rippi on verraten lyhyt kertaluonteinen sielunhoidollinen kohtaaminen, jonka tarkoituksena on vapauttaa ripittäytyjä häntä painavasta syyllisyydestä tai muusta taakasta. Rippi valmistaa ripittäytyjää ehtoolliselle. Tuomasmessussa yksityisen ripin kestoa on syytä rajata, sillä ripittäytyjiä voi olla useita. Ripin yhteydessä siis ei ole tilaa laajalle hoidolliselle keskustelulle, vaan tällaisen tarpeen ilmetessä on hyvä sopia uusi tapaamisaika tai ohjata ripittäytyjä eteenpäin apua saamaan. Toimintatavat kunkin ripittäytyjän kohdalla on käytännössä arvioitava aina tapauskohtaisesti.

Ehtoollisavustajat

Valkopukuisena ehtoollisavustajana toimiminen edellyttää papin tai diakonin koulutusta tai maallikoilta tuomasysteisin ehtoollisavustajakurssin suorittamista ja kirkkoherran lupaa. Messussa on yleensä 5 ehtoollisjakoparia, joissa on yleensä pappi ja maallikko.

Ennen messua

Ehtoollisavustajat saapuvat kirkkoon siten, että ovat alba päällä pääalttarilla klo 16 valmiina messun läpikäymiseen. Pappeja pyydetään tuomaan oma alba ja stola. Liturgin johdolla käydään läpi

- ehtoollisen jakoparit ja jakopaikat sekä istumapaikat. Jos ehtoollisavustajat eivät istu alttarin takana alusta lähtien, on sovittava, missä vaiheessa he siirtyvät istumaan paikoilleen alttarin taakse.
- pääalttarilla tapahtuva sielunhoito- ja rukouspalvelu sekä muut toimintatavat liturgian eri vaiheissa
- ehtoollisaineiden täydennyskäytäntö yhdessä isännän kanssa
- että alkoholiton viini ja gluteeniton leipä jaetaan orkesterin puoleisella sivukäytävällä. Gluteeniton leipä annetaan vain pyydetessä eri kädellä kuin tavallinen leipä.
- mm. lapsien ja muihin kirkkokuntiin kuuluvien siunaaminen. Ehtoollisvieras voi pyytää siunaamista laittamalla oikean kätensä vasemmalle olkapäälle.

Kaikkien messun toimittajien yhteinen rukoushetki on yläkerran kappelissa klo 16.30 ennen messua. Rukoushetken päätteeksi isäntä järjestää osallistujat kulkueeksi.

Messussa

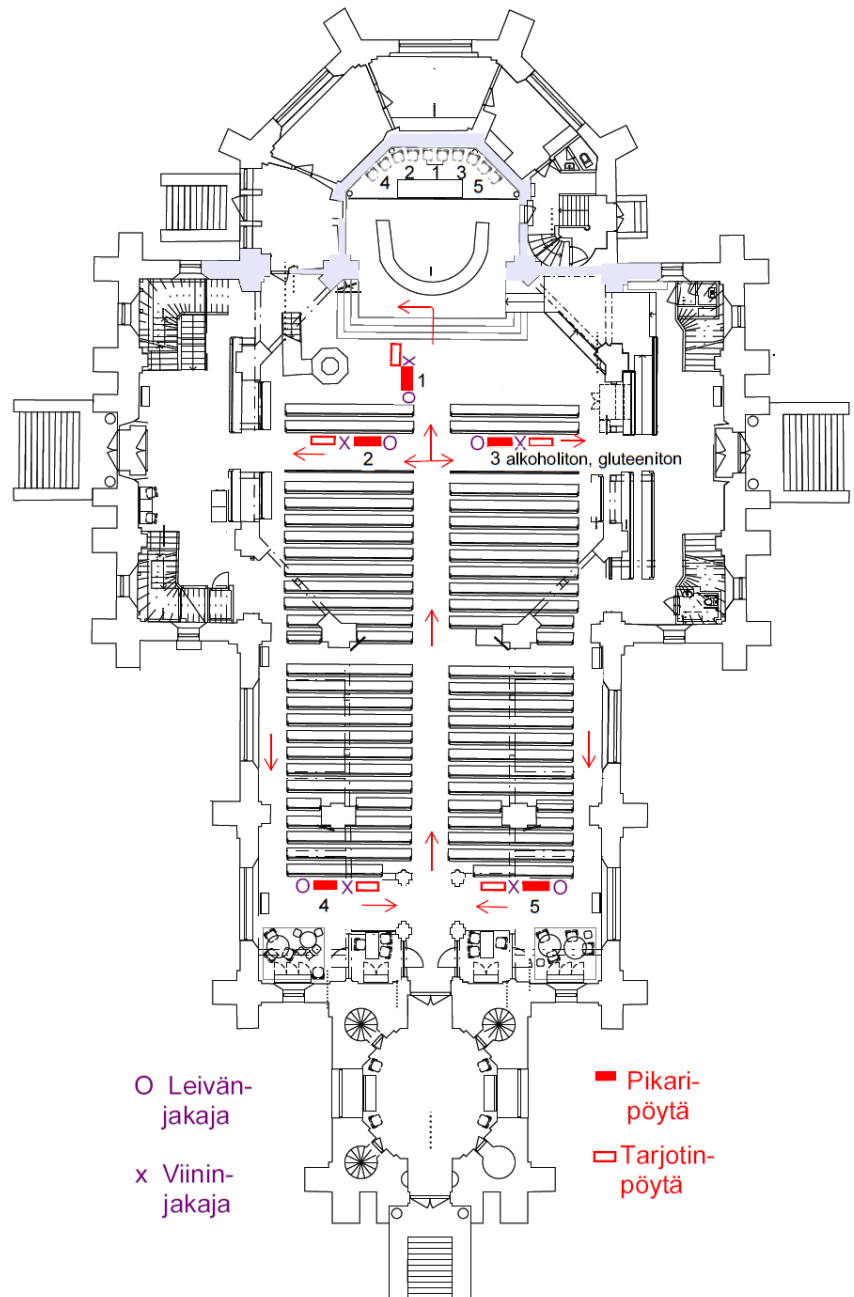
Alkukulkueessa ehtoollisavustajat kulkevat alboissaan kulkueen loppupäässä ennen liturgia ja saarnaajaa.

Rukousjakson aikana osa ehtoollisavustajista palvelee rukousavustajina pääalttarilla tai öljyllä voitelijoina kirkkosalissa puuston puoleisella ovella (ks. Rukouspalvelijat). Muut kiertelevät rukousjakson aikana eri puolilla kirkkoa ja ovat tarvittaessa valmiita keskustelemaan.

Evankeliumin lukemisen ajaksi kaksi ehtoollisavustajaa asettuu ison kynttilän kanssa lukijan molemmin puolin merkiksi evankeliumin valosta. He ottavat kynttilät alttarilta Halleluja -hymnin aikana ja siirtyvät lukijan rinnalle. Evankeliumin lukemisen jälkeen kynttilät palautetaan jälleen Halleluja-hymnin aikana alttarille.

Ehtoollinen on Tuomasmessun kohokohta.

- Ehtoollisen nauttiminen on ehtoollisvieraalle herkkä ja koskettava hetki. Ehtoollista jakavan on tärkeää tarjota ehtoollista vastaanottavalle kiireetön ja rauhallinen hetki sekä mahdollisuus katsekontaktiin. Ehtoollisen jakaja osoittaa katseellaan ja muilla tavoin keskittyvänsä kokonaan kulloinkin vuorossa olevaan ehtoollisvieraaseen.
- Ehtoollista jakaa yleensä 5 jakoparia. Tavoitteena on, että jakoparin muodostavat pappi ja maallikko. Mutta myös kaksi maallikkoa voi toimia jakoparina. Liturgi on yksi jakajista. Hän johtaa messun kulkua ja hoitaa pääosan messun liturgisista osuuksista.
- Alkoholiton viini ja gluteeniton leipä jaetaan orkesterin puoleisella sivukäytävällä. Gluteeniton leipä annetaan vain pyydettyä erä kädellä kuin tavallinen leipä.
- Ehtoollisvieras voi pyytää vain siunaamista laittamalla oikean kätensä vasemmalle olkapäälle.

Loppukulkueeksi järjestäydytään loppulaulun alkusoiton aikana. Tällöin liturgi ja saarnaaja ovat kulkueessa heti ristin jäljessä ja alba-pukuiset heidän jäljessään. Kulkueesta yksi pari siirtyy kummallekin sivuovelle ja yksi pääeteiseen hyvästelemään kirkosta lähtijöitä.

Rukouspalvelijat ja öljyllä voitelijat

Rukousjakson aikana 2–4 ehtoollisavustajaa toimii rukouspalvelijana, joka on valmiina rukoilemaan alttarille tai kirkon takaosaan tulevien kanssa ja antaa pyydettyä öljyllä voitelun. Kaksi rukouspalvelijaa antaa öljyllä voitelun saarnatuolin puoleisella ovella.

Rukouspalvelijoiden ja öljyllä voitelijoiden kanssa sovitaan tästä tehtävästä hyvissä ajoin. Ehtoollisavustajalla ei ole velvollisuutta toimia öljyllä voitelijana tai rukouspalvelijana. Rukouspalvelijana voi toimia, vaikka ei käyttäisikään sen yhteydessä öljyllä voitelua. Silloin vain jättää ottamatta öljyastian mukaansa alttarille siirtyessään. Jos rukoiltava silti kysyy öljyllä voitelua, hänet voi ohjata sellaisen rukouspalvelijan luo, jolla on öljyastia.

Öljyllä voitelijana toimiminen perustuu sekä omaan vapaaehtoiseen valmiuteen että toisaalta kutsuun tähän tehtävään. On toivottavaa, että öljyllä voitelijat löytyvät ehtoollisavustajien joukosta. Liturgi varmistaa, että öljyllä voitelijat voivat toimia tehtävässä turvallisesti mielin sen keskeisistä sisällöistä ja toimintatavoista tietoisina. Öljyllä voitelua on tarjolla rukoushetken aikana alttarilla ja puiston puoleisen oven läheisyydessä.

Messun rukousjakson aikana seurakuntalaisilla on mahdollisuus tulla pääalttarille tai kirkon takaosaan keskustelua ja esirukousta varten. Yleensä 2–4 ehtoollisavustajaa toimii rukouspalvelijoina. Liturgi sopii ennen messua ehtoollisavustajien kanssa näistä tehtävistä.

- Esirukousjakson alussa rukouspalvelijat siirtyvät seisomaan alttarikaiteen ulkopuolelle tai kirkon takaosaan ja varmistavat, että öljyastiat ovat saatavilla. Yksi rukouspalvelija voi sijoittua kirkon takaosaan kuoron puolelle ja loput alttarikaiteen ympärille. Alttarille tulija saa itse valita rukouspalvelijan, jolle hän haluaa asiansa kertoa.
- Rukouspalvelija esittäytyy tulijalle etunimellään. Tulijan annetaan kertoa rukousaiheensa ja häneltä voidaan kysyä, haluako hän kertoa etunimensä. Sitä voidaan käyttää keskustelussa ja rukouksessa. Henkilön puolesta rukoillaan vapaa, rukousaiheeseen ja tulijan elämäntilanteeseen sopiva rukous ja hänelle annetaan tilaisuus rukoilla itsekin. Lopuksi hänet voidellaan öljyllä, mikäli hän itse sitä haluaa, sekä siunataan. Monille riittää pelkkä keskustelu, rukous ja siunaus. Rukous voidaan toteuttaa myös yhteisenä hiljaisena rukouksena.
- Mikäli tilanne pyrkii venymään sielunhoidolliseksi keskusteluksi, asianomainen ohjataan jatkokeskusteluun rippipapin kanssa tai paremmalla ajalla esim. seurakunnan papin kanssa tai sovitaan itse myöhempi keskustelu-aika henkilön kanssa, mikäli hän sitä haluaa.

Alttarilla öljyllä voitelu tehdään pyydettyä, mutta sitä voi myös tarjota sopivassa tilanteessa.

Rukousjakson aikana seurakuntalaiset voivat tulla voideltavaksi öljyllä myös **saarnatuolin puoleisen oven läheisyyteen**. Molemmissa paikoissa **öljyllä voitelija** tekee oliiviöljyyn kostutetulla sormella ristinmerkin voitelua pyytävän otsaan ja lausuu sen yhteydessä jonkin seuraavista vaihtoehdoista:

- "Raamatun sanan mukaisesti voitelen sinut (alttarilla sanotaan etunimi) Isän ja Pojan ja Pyhän Hengen nimeen (ristinmerkki). Halutessaan öljyllä voitelija voi lisäksi kohottaa kätensä siunaukseen ja lausua apostolisen siunauksen: "Herramme Jeesuksen Kristuksen armo, Jumalan rakkaus ja Pyhän Hengen osallisuus olkoon sinun kanssasi. Aamen."
- "Herramme Jeesuksen Kristuksen armo, Jumalan rakkaus ja Pyhän Hengen osallisuus olkoon sinun kanssasi. Aamen."
- "Kaikkivaltias, rakastava ja armollinen Jumala, Isä, Poika ja Pyhä Henki olkoon Sinun kanssasi." (Sovellettu Piispainkokouksen ohje 17.9.1985.)

Öljyllä voiteleminen on yhteisöllinen asia ja tehtävä. Siinä voitelun suorittajan persoona väistyy sivummalle. Jumala hoitaa ja siunaa. Salatun viisautensa mukaan Hän voi myös parantaa. Meillä ei kuitenkaan ole mitään valtuuksia sitä hänen puolestaan luvata. Öljyllä voitelussa emme vedä rajaa sairauden laadulle. Sisällöllisesti keskeisiä painotuksia ovat voima kestää kärsimys, Jumalan parantava läsnäolo, pelastus, suostuminen ristin kantajaksi, uskallus ymmärtää kipujen merkitys sekä virvoitus ja tuki hädässä.

4. Saarna ja tekstit

Saarnaaja

Messutiimi tai kokoaja kutsuu messun saarnaajan. Myös muut kuin papit voivat saarnata, mutta silloin saarnaajalla tulee olla saarnalupa.

Saarna on kiinteä osa messun kokonaisuutta. Siksi saarnaajan on hyvä olla riittävän vahvasti mukana messun valmisteluissa. Saarnan idea voi syntyä vuorovaikutuksessa messutiimin kanssa. Saarnaaja voi testata ajatuksiaan muiden kanssa.

Messutiimi valitsee ja työstää messun teemaa, joka liittyy yleensä kirkkovuoden teemaan. Perustelluista syistä sunnuntain aiheesta voidaan kuitenkin poiketa. Saarnan tulisi liittyä sovittuun messun teemaan. Saarnaajaa halutaan kuulla tekstin valinnassa, mutta kaikista messussa luettavista teksteistä on hyvä sopia yhdessä messutiimissä. Saarnan tekstinä voi olla evankeliumi, kirjeteksti tai Vanhan testamentin katkelma.

Tuomasmessussa saarnan suosituspituus on noin 10 minuuttia. Saarnan voi pitää vapaasti, muttei valmistelematta. Erityisesti vapaasti puhuttaessa on syytä pitää huolta, ettei kesto ylitä.

Saarnaajan on hyvä perehtyä Tuomasmessun näkyyn ja turvallisemman seurakunnan periaatteisiin ennen saarnan kirjoittamista. Tuomasmessun saarnan olisi hyvä olla Kristus-keskeinen, kuulijan rinnalla kulkeva, raamatullinen, havainnollinen ja sellaista kieltä, jota myös kirkosta vieraantuneempi ymmärtää. Saarnaajan persoona saa luonnollisesti kuulua saarnassa. Hyvät saarnat voivat olla keskenään erilaisia. Jos saarnaaja on tehtävässä ensimmäistä kertaa tai maallikkosaarnaaja, tuomaspappi toimii mielellään mentorina saarnan valmistelussa. Saarnan ei tarvitse olla perinteinen puhuttu saarna. Se voi olla keskustelusaarna, meditatiivinen, tarinallinen tai draamallinen saarna tai vaikkapa kuvia sisältävä saarna. Kuvat voidaan heijastaa seinälle. Tekniikasta on tällöin hyvä sopia ajoissa.

Saarnaaja tulee kirkkoon viimeistään klo 16. Kokoajan huolia helpottaa, kun saarnaaja ilmoittautuu hänelle heti tullessaan. Saarna pidetään alhaalta lukupulpetista tai alttarin edestä. Saarnaajan kannattaa kokeilla mikrofonia miksaajan kanssa. Yleensä saarnaaja lukee evankeliumin, mutta toisinkin voidaan sopia (kts tekstinlukija). Yhteinen rukoushetki pidetään kirkon yläkerran kappelissa klo 16.30. Saarnaaja osallistuu alku- ja loppukulkueisiin liturgin rinnalla Raamattua kantaen ja hyvästelee pääovella kirkosta lähtijöitä messun päätyttyä. Raamatun hän luovuttaa muille alttarille palautettavaksi.

On toivottavaa, että saarna lähetettäisiin messun jälkeen kokoajalle Tuomasmessun kotisivuja ja mahdollista striimin tekstitystä varten.

Tekstinlukija

Messutiimi valitsee tekstinlukijan, jonka tehtävänä on lukea Raamatusta Vanhan ja/tai Uuden testamentin lukukappaleet ja kantaa ristiä ensimmäisenä alku- ja loppukulkueessa. Tiimi valitsee myös messussa luettavat tekstit.

Tekstinlukija **saapuu** kirkkoon **viimeistään klo 16** ja ilmoittautuu kokoojalle, jonka kanssa hän tarkistaa lukemisen käytännön järjestelyt. Hän kokeilee miksaajan kanssa **mikroфонia**. Siihen puhuttaessa on tärkeää artikuloida huolellisesti. Isäntä opastaa ristin kantamisessa ja sen sijoittamisessa alttarille. **Klo 16.30 rukoushetken** päätteeksi isäntä järjestää alkukulkueen.

Messussa

- Alkulaulun aikana tekstinlukija johtaa **kulkueen** ristiä kantaen pääovelta alttarille rauhallisesti kulkien. Hän asettaa ristin jalustalleen ja siirtyy istumaan saarnatuolin lähelle.
- Pääalttarilla on kulkueessa kannettu Tuomasmessun Raamattu. Lukija voi käyttää sitä Raamatun tekstejä lukiessaan.
- **Tekstinlukua** edeltävän musiikin aikana lukija siirtyy mikrofonin taakse ja musiikin lakattua lukee sovitut tekstit. Lukukappaleiden jälkeen lukija sanoo *“Tämä on Jumalan sana , johon seurakunta vastaa “Kiitos Jumalalle”*.
- **Evankeliumin** voi lukea tekstinlukija tai saarnaaja sen mukaan kuin on sovittu. Ensiksi ilmoitetaan luettava evankeliumin kohta, ja kansa nousee seisomaan. Sitä seuraavan Halleluja-hymnin aikana kaksi ehtoollisavustajaa tulee kynttilöiden kanssa seisomaan lukijan molemmin puolin. Evankeliumin jälkeen lukija sanoo *“Tämä on pyhä evankeliumi”*, johon seurakunta vastaa *“Kiitos sinulle Kristus”*. Tämän jälkeen lauletaan uudestaan Halleluja-hymni, jonka aikana kynttilät palautetaan alttarille.
- **Loppulaulun** alkusoiton alkaessa lukija hakee ristin alttarilta ja asettuu käytävän alkupäähän loppukulkueen ensimmäiseksi odottamaan muita. Liturgi ja saarnaaja asettuvat hänen jälkeensä, muut valkopukuiset heidän peräänsä ja alttarikynttilöiden kantajat viimeisiksi. Isännän merkistä ristin kantaja lähtee rauhallisesti liikkeelle. Pääeteisistä hän palaa takaisin ja tuo sivukäytävää pitkin ristin alttarille.

5. Musiikki, striimaus ja diaesitys

Musiikinjohtaja

Musiikinjohtaja kuuluu messua suunnittelevaan messutiimiin. Yhdessä messutiimin kanssa hän suunnittelee messun musiikkikokonaisuuden, auttaa valitsemaan yhteislaulut ja liturgisen musiikin.

Musiikinjohtaja käy liturgin kanssa etukäteen läpi messun käsikirjoituksen, myös eri osioiden liittymäkohdat ja mahdolliset katvekohdat. Musiikinjohtajan on hyvä varautua siihen, että messussa joidenkin osien kestoa ei voi tarkasti arvioida etukäteen, vaan musiikkiosuutta voi joutua lyhentämään tai pidentämään tilanteen mukaan. Monet ajoitukseen ja messun joustavaan sujumiseen liittyvät seikat selviävät parhaiten tutustumalla Tuomasmessuun etukäteen.

Musiikinjohtaja hankkii yhteislauluja varten esilaulajat (ensisijaisesti kuoro tai lauluyhtye) sekä tarvittavat soittajat ja huolehtii heidän harjoittamisestaan. Messut pyritään toteuttamaan myös musiikin osalta vapaaehtoisvoimin ja muusta järjestelystä tulee sopia etukäteen tuomaspapin kanssa.

Musiikinjohtaja toimittaa tiedot messun lauluista messun kulun mukaisessa järjestyksessä diavastaavalle kaksi viikkoa ennen messua. Messupäivän aikataulu ja äänentoistotarpeet tulee sopia miksaajan kanssa hyvissä ajoin ennen messua.

Musiikista

Tuomasmessun musiikkiryhmän musisointi ei ole luonteeltaan esittävää, vaan yhteislaulua tukevaa säestämistä ja esilaulua. Messussa voi olla myös musiikkiesitys, jos messutiimi niin perustellusta syystä päättää.

Musiikkiosuudessa ennen messun alkua klo 16.45–17.00 voidaan "harjoitella" messun lauluja tai esittää rauhallista soitinmusiikkia, esim. instrumentaaliversioita Tuomas-lauluista

Rukousjaksossa musiikki toimii osaltaan alttarilla rukoilevien äänisuojana, joten seuraava laulu pitäisi aloittaa mahdollisimman pian edellisen jälkeen. On myös huomioitava, että liian voimakkaasti esitetty musiikki vaikeuttaa rukouskeskustelua.

Ehtoollisen aikana musiikkia pitäisi olla jakamisen päättymiseen asti. Musiikinjohtajan kannattaakin etukäteen varautua musiikin jatkamiseen joko soitinmusiikilla tai messun aikana jo laulettuilla, tilanteeseen sopivalla yhteislaululla.

Miksaaja

Miksaajan vastuulla on, että messussa sanottu ja laulettu kuuluu kaikkialle kirkossa. Tehtävänsä varten hän tarvitsee messun kulusta liturgin laatiman yksityiskohtaisen käsikirjoituksen.

Ennen messua miksaaja (liite 1) asentaa kirkkoon vahvistinlaitteet ja kokeilee mikrofoneja soittajien ja laulajien kanssa sekä opastaa kaikkia mikrofoneja käyttäviä (liturgi, juontaja, saarnaaja, esirukousjohtaja, esirukousten rukoilijat, tekstinlukija, synnintunnustajat).

Striimaaja

Striimaaja vastaa siitä, että messu näkyy ja kuuluu suorana lähetyksenä netissä sekä tallenteena Tuomasmessun Youtube-kanavalla pari viikkoa messun jälkeen. Striimaaja saa diavastaavalta laulumonisteen ja liturgin käsikirjoituksen pohjalta tehdyt kuvausohjeet, joiden avulla hän hoitaa kuvaamisen ja lisää lähetykseen messulaulujen sanat, luettavat Raamatun tekstit, uskontunnustuksen, Isä meidän -rukouksen sekä keräyskohde- ja maksutiedot.

Diavastaava

Diavastaava tekee ja esittää messussa valkokankaalla ja näyttöruuduilla näkyvän PowerPoint-esityksen, jossa ovat laulujen sanat, Raamatun tekstit ja koko messun kulku. Diavastaava tekee myös kuvausohjeen striimaajalle ja tulostettavan käsiohjelman messun vapaaehtoisille sekä messun laulujen monisteen valkopukuisille eli liturgille ja ehtoollisavustajille. Tehtävät voi hoitaa yksi henkilö, mutta niitä voi tarvittaessa myös jakaa muutaman henkilön kanssa.

Messun laulumoniste valkopukuisille

- Musiikinjohtaja (tai kokoaja) toimittaa listauksen messun lauluista diavastaavalle mielellään pari viikkoa ennen messua. Laulut listataan messun kulun mukaisessa järjestyksessä.
- Diavastaava etsii laulujen sanat joko netistä tai messuissa käytetyistä laulukirjoista (Tuomaslauluja, Messulauluja, Uusia Messulauluja, Viisikielinen yms.) tai virsikirjasta.
 - Ensin tarkistetaan, löytyisikö etsittävien laulujen sanoja valmiiksi kirjoitettuna jo aiempia messuja varten. Kehityskohteena on koota aiempiin messuihin kirjoitetut laulujen sanat omiksi laulutiedostoihin, jotka nimetään laulun nimen tai alkusanojen mukaan ja tallennetaan ”Tuomasnessu-pilveen” seuraavissa messuissa hyödynnettäväksi. ”Tuomasnessu-pilveen” on pääsy vain rajatulla vastuuhenkilöjoukolla (esim. diavastaava, musiikkijohtaja ja heidän varahenkilönsä).
- Laulumoniste tarkistutetaan messun musiikin- tai kuoronjohtajalla. Silloin siihen lisätään mahdolliset välisoitot ja kertaukset sekä korjataan kirjoitusvirheet.
- Diavastaava työstää messun laulujen sanat laulumonisteeksi, jonka hän tulostaa jaettavaksi niille, jotka eivät voi nähdä laulujen sanoja valkokankaalta, kuten alttarin takana istuvat messun valkopukuiset ja kuoron puoleisen etualttarin kynttilävahdit. Esimerkki laulumonisteesta on liitteessä 4 (esimerkkitiedostosta on poistettu laulujen sanat).

Diaesitys

- Jokaisesta messusta koostetaan messun kulkua ajantasaisesti seuraava diaesitys, jota näytetään kirkon etuosan valkokankaalla ja takaosan näyttöruuduilla. Esitystä seuraamalla messuvieraiden, myös ensikertalaisten, on helppo osallistua. Esimerkki diaesityksestä on liitteessä 5 (esimerkistä on poistettu laulujen sanat).
- Kokoaja tai liturgi toimittaa liturgin käsikirjoituksen diavastaavalle viimeistään pari viikkoa ennen messua.
- Diavastaava tekee liturgin käsikirjoituksen ja laulumonisteen pohjalta PowerPoint-esityksen, jossa on oikeassa järjestyksessä messun kulku.
 - ennen messun alkua näytettäväksi; messukuva ja messun nimi, rippipappi, striimissä näkyvät alueet kirkossa, tietoa tulevista tuomastilaisuuksista, tämän messun tehtävissä olevat
 - laulujen sanat, vuorotervehdykset
 - tietoa rukousosion toimintamahdollisuuksista
 - Raamatun tekstit
 - uskontunnustus
 - kolehtikohde ja tuomasmessun oma MobilePay-numero 35223
 - Pyhä-hymni, Isä meidän -rukous, rauhantervehdys, Oi Jumalan Karitsa, ohjeet ehtoolliselle
 - loppujuonnossa tiedotettavat tulevat tapahtumat
 - messun päätyttyä esitetään vielä messutehtävissä olleiden nimet.
- Diaesitystä tehtäessä pitää miettiä messun kulkua. Mitä esitetään laulujen ja tekstien välissä? Näytetäänkö laulujen sanojen ja tekstien välissä messun teemakuvaa, jotain muita kuvia vai ovatko välijat ilman kuvaa? Kokoajalla, liturgilla, saarnaajalla, esirukousjohtajalla tai kolehdin esittelijällä voi olla kuvia tai toiveita esitettävistä kuvista. Kuvat tai toiveet niistä tulee lähettää diavastaavalle hyvissä ajoin, jotta ne saadaan toteutetuksi halutulla tavalla.
- Messussa diavastaava näyttää diaesityksen messun etenemisen tahdissa. Hän voi tulostaa diat itselleen esittämisen tueksi (yhdeksän diaa arkille). Helpottaa, kun näkee, missä mennään ja mitä tuleekaan seuraavaksi.

Striimaajan kuvausohje

- Diavastaava lisää liturgin käsikirjoitustiedoston oikeaan laitaan kunkin tapahtuman kohdalle messun striimaajalle kuvausohjeet. Ohjeessa kerrotaan, mistä mikrofonia ja paikasta milloinkin puhutaan ja mitä kohtaa pitäisi kuvata. Onko liturgi lukupulpetissa vai alttarilla; onko saarnaaja lukupulpetissa vai liikkuuko vapaasti jossakin päin kirkkoa; milloin ei saa kuvata alttaria jne. Ohjeessa kerrotaan jokaisesta äänessä olevasta puheen sisällöstä vähintään tyyliin 'saarna', mielellään lyhyemmät tekstit kokonaan ja pidemmistä puheista alku- ja loppulauseet, jotka toimivat striimaajalle "iskusanoina". Striimaajan ohjeesta on esimerkki liitteessä 6. (Kuvausohjeen voi tehdä myös Excelillä.)
- Diavastaava toimittaa striimaajalle
 - laulumonisteen, josta striimaaja saa kopioitua messun laulujen sanat
 - striimaajan kuvausohjeen, joka on lisätty liturgin käsikirjoitustiedostoon. Käsikirjoitustiedostosta striimaaja voi lisätä striimiin myös messussa luettavat Raamatun tekstit, uskontunnustuksen ja Isä meidän -rukouksen sekä kolehtikohdetiedot.
 - mahdolliset kolehtikohteeseen liittyvät valokuvat sekä tilitiedot, MobilePay-numeron ja keräyslupatiedot näytettäväksi netissä. Netissä voidaan näyttää tili- ja MobilePay-numerot vain sellaisista kolehtikohteista, joilla on voimassa olevat keräysluvat. Diaesityksessä olevaa Tuomasmessun MobilePay-numeroa ei saa näyttää striimissä, sillä sitä saa käyttää vain tilaisuuden aikana.
- Diavastaava lähettää ja tulostaa kuvausohjeen vain striimaajalle (sitä eivät muut tarvitse).

Käsiohjelma messun palvelutehtävissä oleville

- Diavastaava tekee messun työtehtävissä oleville pelkistetyn käsiohjelman, josta he voivat seurata messun kulkua ja sitä, milloin oma tehtävä on vuorossa.
- Esimerkki käsiohjelmasta löytyy liitteestä 7.
- Diavastaava tulostaa noin 40 käsiohjelmaa ja jakaa niitä vastuuhenkilöille ja nämä puolestaan vapaaehtoisille kirkkokokouksessa ja messupäivänä ennen messua.

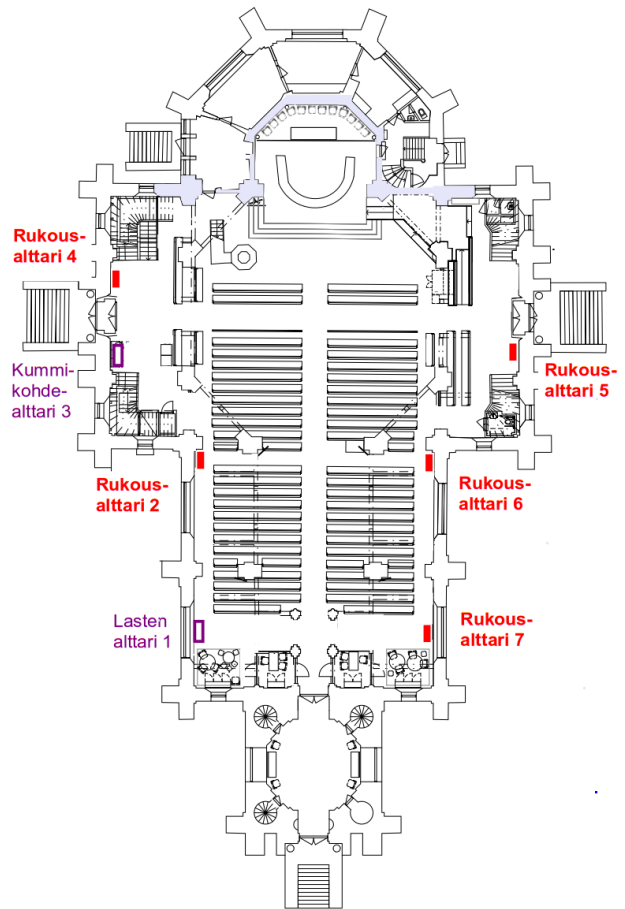
6. Rukousjakso

Tuomasmessun rukousjaksossa ihmisille tarjotaan **erilaisia mahdollisuuksia rukoilla**. Rukousjakson alkujuonnossa esirukousjohtaja rohkaisee ihmisiä rukoilemaan niin laulujen myötä kuin hiljaisesti penkissä tai rukousalttareilla kierrellessä. Hän rohkaisee myös tulemaan pääalttarille keskustelemaan ja rukoilemaan rukousavustajan kanssa sekä kertoa öljyllä voitelun mahdollisuudesta.

Tuomasmessun sydän on rukouselämässä.

Jokaiseen Tuomasmessuun rakennetaan viisi rukousalttaria, joiden tarkoitus on tukea ja rohkaista messussa kävijän henkilökohtaista rukouselämää sekä herättää ajatuksia messun teemasta. Niiden lisäksi kirkossa on Tuomasmessun kummikohteiden alttari ja lasten alttari, josta vastaavat seurakunnan työntekijät. Kirkkoveraisten rukousalttareille kirjoittamat esirukouspyynnöt (tai kiitosrukoukset) luovat olennaisen sisällön messun rukousjaksoon. Rukousalttarit palvelevat paitsi kyseistä messua myös messujen väliaikoina avoimessa kirkossa ja muissakin tilaisuuksissa kävijöitä.

Rukousjakson toteuttavat esirukousjohtaja, alttareiden rakentajat, komeronhoitajat ja Tuomasmessun rukouspiiriläiset. Esirukousjaksossa palvelevat myös ehtoollisavustajien joukosta tulevat rukouspalvelijat ja öljyllä voitelijat sekä tuomaskuoro ja -orkesteri.

Esirukousjohtaja ja rukousalttarin rakentajat

Esirukousjohtaja vastaa messun rukousjaksosta ja viiden rukousalttarin rakentamisesta. Esirukousjohtaja kutsuu alttarinrakentajat. Hän aloittaa messussa rukousjakson ja toteuttaa yhteisen esirukouksen alttarinrakentajien kanssa. Tehtävän voi toteuttaa myös parin kanssa.

Rukousalttarin rakentajan tehtävänä on alttarin rakentaminen ennen messua, sen hoitaminen messun aikana, esirukoukseen osallistuminen ja lopuksi alttarin siistiminen.

Messun kokoaja kutsuu esirukousjohtajan, jonka tehtävät ovat seuraavat:

- Esirukousjohtaja valmistele messua yhdessä messutiimin kanssa. Hän vastaa esirukousjaksosta, sen juonnosta messussa sekä alttarinrakentajien kutumisesta ja ohjaamisesta.
- Esirukousjohtaja etsii rakentajat viidelle rukousalttarille (liite 9 Rukousalttarien taulukkopohja). Esirukousjohtaja kertoo rakentajille tulevan messun teemat ja raamatuntekstit sekä mahdollisesti rukousjakson laulutkin ja pohtii yhdessä heidän kanssaan näiden herättämiä rukousaiheita.
- Rukousjakson alussa esirukousjohtaja johdattaa seurakunnan rukoukseen. Tässä esirukousjuonnossaan hän rohkaisee ihmisiä lähtemään kiertämään rukousalttareille ja antaa muun sovitun informaation sekä voi lyhyesti kertoa oman henkilökohtaisen rukouselämäkokemuksensa.
- Rukousjakson laulujen jälkeen hän aloittaa yhteisen esirukouksen johdantosanoillaan sekä päättää esirukousjakson muistamalla Tuomasmessun kummikohteita, Avoimen kirkon toimintaa, lapsia ja mahdollisia ajankohtaisia tapahtumia.
- Esirukousjohtaja kertoo alttarinrakentajille jo etukäteen, että halutessaan nämä voivat ottaa esirukouslappuja alttariltaan ja rukoilla niiden puolesta itse tulevan viikon aikana. Alttareille jäävät laput Tuomasmessun rukouspiiriläinen kerää messun päättyessä ja huolehtii niiden jakamisesta vapaaehtoisille Tuomasmessun rukousryhmille.

Ennen messua

- Esirukousjohtaja kutsuu alttarinrakentajat ja komeronhoitajat **yhteiseen tapaamiseen** Aleksanterin kirkkoon klo 16.30–19 messupäivää edeltävän viikon tiistaina, vajaan kaksi viikkoa ennen messua.
 - Alttarinrakentajien tapaamiseen on etukäteen varattu kirkkosali ja krypta klo 16.30–19 tiistaina 12 päivää ennen messua. Jos tämä aika ei sovi, niin esirukousjohtajan tulee itse varata uusi aika ja perua vanha seurakunnan tilavarauksia hoitavan kanssa (liite 1).
 - Tapaamisessa keskustellaan ja suunnitellaan alttareiden teemaa ja aiheita sekä tutkitaan komeroiden tarvikkeita. Rakentajat saavat tarkemman ohjeen rukousalttarien rakentamiseen (liite 8).
 - Esirukousjohtajan on hyvä kutsua kokoukseen myös komeronhoitaja, joka kertoo tuomaskomeroiden sisällöstä eli siitä, mitä materiaalia on käytettävissä tai mitä rakentajat itse voivat tuoda. Komeronhoitajat avustavat alttarinrakentajia. Tapaamisessa alttarinrakentajat voivat jo etukäteen tutustua tuomaskomeroiden sisältöön ja varata tarvikkeita omalle rukousalttarille. Tuomaskomeroissa on monenlaista materiaalia, kuten palosuojattuja kankaita, maljoja, ristejä, ikoneita, erilaisia kuvia ja tekstejä.
- Paloturvallisuus on erittäin tärkeää. Palosäännösten mukaan tuohuksia saa polttaa vain etualan alttareilla 4 ja 5, palamattomalla alustalla. Maksimissaan alttarilla voi olla kuusi tuohusta. Kellosammuttimella sammutetaan tuohukset noin 2 cm mittaisena. Sammutuspeite pidetään näkyvässä alttarin vieressä ja nestesammutin on saatavilla seinällä alttarin läheisyydessä. Vain palosuojattuja kankaita saa käyttää, jos on elävä tuli. Muilla rukousalttareilla voi olla öljylyhty, joka sammuu itsestään, jos se sattuisi kaatumaan. Aina kun alttarilla on elävä tuli, tarvitaan toinenkin alttarinrakentaja, joka on tulivahtina koko messun ajan.
- Esirukousjakson toteuttajien on hyvä osallistua myös **kirkkokokoukseen**, joka on messua edeltävänä torstaina klo 17.30 Aleksanterin kirkossa. Siinä käydään liturgin ja kokoojan johtamana messun kulku läpi. Silloin voidaan vielä selvittää käytännön asioita ja rakennetaan yhdessä valmistelusta.

Messupäivänä ennen messua

- Esirukousjohtaja, alttarinrakentajat ja komeronhoitajat tulevat kirkolle 3 tuntia ennen messun alkua. (Jos messu alkaa klo 17, niin he saapuvat jo klo 14.)
- Alttareiden rakentaminen aloitetaan purkamalla edellisen messun alttarit. Vanhat tavarat kootaan läheiselle kirkonpenkille, josta komeronhoitajat huolehtivat ne takaisin paikoilleen. Komeronhoitajat auttavat rukousalttareiden rakentamisessa. He antavat elävän tulen, muistuttavat paloturvallisuusohjeista, antavat sammutuspeitteet ym.
- Jos alttarille aiotaan jättää jotain omaa tavaraa, niistä täytetään lappu, johon kirjataan tavaran nimi sekä omistajan nimi ja puhelinnumero. Tavarat on noudettava viimeistään seuraavan messun jälkeen pois oman alttarin alla olevasta laatikosta. Vaihtoehtoisesti oman tavaran voi ottaa mukaansa messun jälkeen ja noutaa sen tilalle tuomaskomerosta jokin sopiva esine. Omien tavaroiden lappu kiinnitetään alttariseinän taakse.
- Rukousalttareiden on hyvä olla valmiina viimeistään puolitoista tuntia ennen messun alkua (siis klo 15.30 mennessä). Alttarin valmistuttua voi käydä kryptassa välipalalla.
- **Mikrofoniharjoitus** on tuntia ennen messun alkua (siis klo 16) kirkon etupenkissä. Mikrofoniharjoitukseen osallistuvat esirukousjohtaja ja alttarinrakentajista ne, jotka lukevat esirukouksia ääneen. Mikrofoniiin puhutaan rauhallisesti ja huolellisesti artikuloiden. Esirukousjohtajan kannattaa testata myös lukupulpetin mikrofoonia, jota hän käyttää esirukousjuonnossa. Viimeistään harjoituksessa esirukousjohtaja sopii musiikinjohtajan kanssa rukousten väliin tulevan musiikin rytmityksestä. Harjoittelutilanteen ohjaa esirukousjohtaja tai tarvittaessa komeronhoitaja.
- Puoli tuntia ennen messua (klo 16.30) alkaa **yläkappelissa rukoushetki** messussa palveleville. Alttarinrakentajat osallistuvat rukoushetkeen ja messukulkueeseen, paitsi jos alttarilla on elävä tuli, jää toinen alttarinrakentajaparista alttarille kynttilä- tai öljylyhtyvahdiksi. Rukoushetkestä lähdetään messukulkueena alakertaan isännän opastuksella.

Johdatus messun esirukousjaksoon

- Esirukousjohtaja johdattelee ja rohkaisee seurakuntaa rukoilemaan. Hän voi sanoa jotain henkilökohtaista rukouksesta.
- Johdannossa on hyvä mainita eri mahdollisuuksista keskusteluun ja rukoukseen messun aikana ja kertoa omin sanoin rukousjakson mahdollisuuksista, sillä messussa on aina myös ensikertalaisia.
 - ”Omalla paikalla voi hiljentyä ja osallistua rukouslauluun.”
 - ”Voit kiertää rukousalttareilla, rukoilla jo sinne merkittyjen tai omien aiheiden puolesta ja/tai jättää kirjallisia rukouspyyntöjä tai kiitosrukouksia. Kaikki laput rukoillaan joko messussa tai erilaisissa rukousryhmissä seuraavan viikon aikana. Esirukouslappuun voi merkitä rastilla, jos ei halua, että se luetaan ääneen messussa.”
 - ”Rippipappien tilat ovat kirkkosalin takaosassa olevat lasiset, verhotut tilat. Rippipapit ovat tavattavissa ehtoolliseen asti.”
 - ”Pääaltarille voi tulla rukoilemaan valkopukuisen rukouspalvelijan kanssa. Halutessasi saat siellä myös öljyllä voitelun.” Rohkaise ihmisiä tulemaan alttarille!
 - ”Öljyllä voitelun voi saada myös kirkkosalin saarnatuolin puoleisen sivuoven luona. Sen yhteydessä ei ole mitään keskustelua.”
 - Voit lukea jonkin raamatunkohdan, esim. Jaakobin kirje 5:1–16.

Yhteinen esirukous messussa

- Esirukousjohtaja ja alttarinrakentajat saapuvat etupenkkiin toiseksi viimeisen laulun aikana ja rukoilevat etupenkissä. Altтарinrakentaja ottaa mukaansa kaikki alttarinsa esirukousmaljaan kertyneet laput ja valitsee niistä penkissä istuessaan rauhassa 2–3 ääneen luettavaa rukousta. Mikäli lapussa on rasti ”Ei lueta ääneen” -ruudussa, sitä ei valita luettavaksi messussa.
- Yhteinen esirukous aloitetaan rukousjakson laulujen jälkeen. Rukous voidaan aloittaa, vaikka pääalttarilla olisi vielä rukoilijoita.
- Esirukousjohtaja aloittaa lyhyellä johdantolauseella, minkä jälkeen alttarinrakentajat rukoilevat 2–3 rukousta niin kuin ne on lappuun kirjoitettu (kuitenkaan mahdollisia nimiä ei lueta ääneen). Mikrofonin kulkee kädestä käteen. Rukousten välissä on instrumentaalimusiikkia musiikinjohtajan kanssa sovitulla tavalla, yleensä aina kahden rukoilijan jälkeen.
 - Esirukousjohtajan johdantolause, 1. rukoilija
 - Musiikkia
 - 2. rukoilija, 3. rukoilija
 - Musiikkia
 - 4. rukoilija, 5. rukoilija
 - Musiikkia
 - Esirukousjohtaja päättää rukouksen itse laatimaansa yleisluonteiseen rukoukseen, johon aina sisällytetään rukous Tuomasmessun kummikohteiden, Avoimen kirkon toiminnan ja mahdollisten ajankohtaisten tapahtumien puolesta. Päiväkohtaiset tiedot tulee tarkistaa ja sopia kokoajan kanssa. Rukouksen päätteeksi selkeästi ”Aamen”.

Altтарinrakentajat laittavat messussa ääneen rukoillut laput kirjekuoreen, jossa lukee ”Messussa ääneen luetut rukoukset”. Loput laput laitetaan rukouskoppaan saarnatuolin alla – paitsi jos esirukousjohtaja tai rukousalttareiden rakentajat haluavat ottaa niitä itsekin rukoiltavakseen. Ne tulisi sitten rukoilla viikon aikana, luottamuksellisesti ja hävittää joko silppuamalla tai polttamalla (kirkon sakastissa on silppuri).

Messun päätyttyä

- Tuomasmessun rukouspiiriläinen tai rukouspiirivastaava (liite 1) hakee loppumessun aikana alttareille kertyneet ja saarnatuolin alle rukouskoppaan jätetyt laput. Kokoaja tai esirukousjohtaja ottaa osan rukoilematta jääneistä lapuista rukoiltavaksi tuomasjatkoilla, jos sellaiset järjestetään.
- Altтарinrakentajat tuovat sammutuspeitteet, kellosammuttimet, jähmettyneet tuohuspätkät, tuohusjalat, alustat sekä öljylyhdyt kirkon etupenkille, josta komeronhoitajat vievät ne omille paikoilleen.
- Rukousalttarinrakentaja huolehtii, että oma alttari jää siistiksi. Jos alttarilta ottaa omia tavaroitaan mukaansa, niin alttarin voi viimeistellä tuomasmeron tavaroilla. Jos alttarille jättää omia tavaroita, ne voi hakea seuraavana messupäivänä, kun alttarit puretaan seuraavan messun rakentamista varten.

Komeronhoitajat

Komeronhoitajat palvelevat rukousalttareiden rakentajia. He esittelevät rakentajille komeroiden sisältöä sekä opastavat rakentamisen käytännön asioissa.

- Jokaisessa Tuomasmessussa on kaksi komeronhoitajaa, jotka sopivat tarkemmasta työnjaosta keskenään. Messun kokoaja tai esirukousjohtaja ottaa heihin yhteyttä hyvissä ajoin ennen messua. Komeronhoitajat osallistuvat esirukousjohtajan kutsumiin alttarinrakentajien kokoontumisiin.
- Tuomasmessun käytössä on kaksi komeroa, joista alakerran komerossa säilytetään erilaisia kankaita, ikonikuvia, rukouskippoja, yms. materiaalia rakentamista varten. Yläkomerossa ovat tuohukset ja niiden jalat alustoineen, sammutuspeitot ja ledkynttilät sekä rukouslaput ja kynät. Komeronhoitajat auttavat alttarinrakentajia edellisen rukousalttarin purkamisessa sekä huolehtivat tavaroiden paikoilleen laittamisesta komeroihin. He vastaavat yleensäkin komeroista ja niiden sisällöstä.
- Komeronhoitajat vastaavat rukousalttareiden kokonaisuudesta, kuten materiaalihankinnoista, kesäajan alttareista yms. erityisjärjestelyistä.
- Komeronhoitajien yhdyshenkilön nimi ja yhteystiedot löytyvät liitteestä 1.

Jokaiseen Tuomasmessuun tehtävien rukousalttareiden lisäksi Aleksanterin kirkossa on pysyvämpi Tuomasmessun kummikohdealttari sekä lasten alttari, josta vastaa Tampereen ev.lut. seurakunnan lapsityö. Yhdyshenkilö löytyy liitteestä 1.

Tuomasmessun rukouspiiri

Messussa voidaan rukoilla vain pieni osa sinne jätetyistä rukouspyynnöistä. Olemme sitoutuneet siihen, että kaikki messussa jätetyt rukouspyynnöt rukoillaan messun jälkeisellä viikolla erilaisissa rukousryhmissä tai -tilanteissa. Vastuun tästä tehtävästä kantaa vakituinen Tuomasmessun rukouspiiri, jonka yhdyshenkilön yhteystiedot löytyvät liitteestä 1.

- Rukouspiiriläinen kerää kiitos- tai loppulaulun aikana rukousalttareille kertyneet rukoukset. Hän huolehtii, että kaikki rukouspyynnöt - nämä viimeksi kerätyt sekä koriin saarnatuolin juurelle jo esirukouksen yhteydessä tuodut - tulevat jaetuiksi rukoileville ryhmille. Myös rukousalttareiden rakentajien toivotaan ottavan rukouspyyntöjä rukoiltavakseen.
- Missä kaksi tai kolme - tai useampi - asettuu yhdessä tätä rukoustehtävää hoitamaan, siellä Jeesus itse on heidän keskellään.
- Tuomasmessun rukouspiiri kokoontuu yleensä messun jälkeisenä keskiviikkona Näsin seurakuntatalon Joppessa klo 18–20. Rukouspiiriin ovat uudet ihmiset tervetulleita, vaikka yhdeksikin kerraksi.

7. Palveluryhmä

Palveluryhmän vastaava

Palveluryhmän vastaava hankkii messuun tervetuloitovottajat, kolehdinkantajat ja pikaripalvelijat. Vapaaehtoisia voi kysellä tuomasrekisteriin ilmoittautuneista ja omasta ystäväpiiristään. Palveluryhmän vastaava on omaa messua edeltävässä messussa vastaanottamassa tehtäviin ilmoittautuvia saarnatuolin luona ja teejatkoilla kryptassa. Palveluryhmän vastaava kutsuu palveluryhmäläiset kirkkokokoukseen ja opastaa heidät tehtävään. Messupäivänä hän ottaa henkilökohtaisesti jokaisen vastaan ja varmistaa, että kullakin on selkeä kuva tehtävästä. Tehtävän voi halutessaan jakaa parin kanssa.

Palveluryhmän vastaavan tehtävät

- Palveluryhmän vastaava **pyytää vapaaehtoiset** tervetuloitovottajat, kolehdinkantajat ja pikaripalvelijat.
 - Hän on omaa messua edeltävässä **messussa vastaanottamassa** tehtäviin ilmoittautuvia saarnatuolin luona ja edelleen teejatkoilla kryptassa. Hänellä on hyvä olla rinnassaan lappu: "Minulle voi ilmoittautua". Lappuja löytyy sakastin eteisen piirongista.
 - Palveluryhmän tehtäviin on hyvä **kutsua kaikkia tuomasrekisteriin palvelutehtäviin halukkaiksi ilmoittautuneita**, jotta saataisiin mukaan myös hiljattain tehtäviin ilmoittautuneita tai harvemmin mukana olleita. Kutsu on hyvä lähettää **ryhmälähetyksenä sähköpostin piiloviestikentässä**, jotta vapaaehtoisten sähköpostiosoitteet eivät näy koko isolle joukolle. Kun saadaan uusi tuomasrekisteriohjelma, voi viestejä lähettää suoraan sieltä. Tällä hetkellä vapaaehtoisiksi ilmoittautuneiden yhteystiedot saa rekisterivastavalta (liite 1).
 - On hyvä kysellä myös omasta ystäväpiiristään aivan uusia ihmisiä tehtäviin.
 - Apua vapaaehtoisten etsintään voi kysyä messun kokoajalta tai tukihenkilöltä.
 - Tarvittaessa sama henkilö voi osallistua useampaankin tehtävään messussa.
- Palveluryhmän vastaava kutsutaan messutiimin kokoontumisiin. Tehtävänä on auttaa palveluihmisiä omassa tehtävässään liittymään messun toteutukseen.
- Selvittää messutiimiltä, onko tervetuloitovottajille jotain jaettavaa ennen tai jälkeen messun (laulukirjoja/esitteitä). Jos on jaettavaa ennen messua, hän pyytää tervetuloitovottajat kirkkoon messupäivänä jo klo 15.45. Jollei ole jaettavaa, he voivat saapua viimeistään klo 16.15. Tervetuloitovottajia tarvitaan vähintään yksi joka ovelle, mutta jos on jaettavaa, niin on hyvä olla kaksikin.
- Varmistaa messutiimiltä ehtoollisenjakopisteiden määrän ja kokoaa tarvittavan määrän pikaripalvelijoita (mts. kohta pikaripalvelijat).
- **Lähettää etukäteen sähköpostitse ohjeet** tervetuloitovottajille, kolehdinkerääjille ja pikaripalvelijoille. Viestissä kerrotaan
 - kirkkoon saapumisaika ja ilmoittautuminen palveluvastaavalle (palveluvastaavan valokuva viestissä auttaa uusia vapaaehtoisia tunnistamaan oikean henkilön, jolle ilmoittautua kirkossa)
 - osallistuminen rukoushetken yläkappelissa messupäivänä klo 16.30 (paitsi tervetuloitovottajat)
 - kunkin tehtäväkuvaus ja palvelupaikka kirkkosalissa. Viestissä voi hyödyntää liitteiden 10 ja 11 pohjapiirroksia, joihin voi täydentää vapaaehtoisten nimet oikeille tehtäväpaikoille.
 - käsikirjan ohjeista voi jättää pois tässä messussa tarpeettomat kohdat
 - kutsu messua edeltävään kirkkokokoukseen ja messun jälkeisille Tuomas-jatkoille. Kirkkokokouksessa yhteisen osuuden jälkeen palveluryhmäläiset voivat kokoontua keskenään puhumaan omaan tehtäväänsä kuuluvista asioista.
 - Esimerkit viesteistä löytyvät liitteistä 10–12.
- Tulee kirkkoon messupäivänä klo 15.30–15.45 ja opastaa tehtäviin ilmoittautumaan tulevia tehtävissään.
 - Varmistaa, että tervetuloitovottajat osaavat opastaa rippitytymään haluavat rippitiloihin.
 - Jos tulee sairastumia tai vapaaehtoisia jää saapumatta, niin tilalle voi pyytää muissa tehtävissä jo olevia tai kirkkosalivastaavaa tai kirkkoon ajoissa saapuneita tuomasaktiiveja.
 - Kutsuu pikaripalvelijoita ja kolehdinkantajia yhteiseen rukoushetken yläkappeliin klo 16.30 ja messukulkueeseen sen jälkeen.
- Muistuttaa kaikkia palvelutehtäviin tulevia siitä, että Tuomasmessut ovat hajusteettomia! Parfyymit ja partavedet on hyvä jättää laittamatta jo aamulla.
- Kiittää palveluryhmäläisiä messun jälkeen ja rohkaisee ilmoittautumaan uudelleenkin tehtäviin.

Tervetuloivottajat

Tervetuloivottajat toivottavat messuun tulijat ovilla tervetulleiksi hymyillen ja tulijoita silmiin katsoen. He opastavat sijoittumaan istumaan niin, että laulujen sanat näkyvät valkokankaalta tai näytöiltä. Jos messussa käytetään laulukirjoja tai on muuta jaettavaa, tervetuloivottajat ojentavat tulijoille messussa käytettävän aineiston. Tällöin he ovat messun päätyttyä ovilla ottamassa vastaan palautettavat laulukirjat ja laittavat ne takaisin paikoilleen.

Ovilla tulee olla tervehtimässä klo 16.30–17. Myöhässä tulijoitakin on hyvä vastaanottaa vielä kymmenisen minuuttia päivystämällä ovien lähistöllä. Ovilla kysellään usein messuasioita, joten varmista, että tiedät, missä on rippihuoneet (lasiset tilat pääoven läheisyydessä kirkkosalissa), pyhäkoulu (yleensä kryptassa alakerrassa, mutta nyt toistaiseksi tauolla), WC (kuoron puoleisen ulko-oven lähellä). Kysy asioita palveluryhmän vastaavalta tai kirkkosalivastaavalta.

Jokaiselle ulko-ovelle tarvitaan vähintään yksi tervetuloivottaja. Jos on jaettavaa aineistoa, niin tervetuloivottajia on hyvä olla kaksi, ainakin pääovella.

Jos ovilla ei ole mitään jaettavaa, tervetuloivottajat saapuvat messupäivänä kirkkoon palveluvastaavan antaman aikataulun mukaisesti tai viimeistään klo 16.15 ja ilmoittautuvat palveluryhmän vastaavalle. Heidän tehtävänsä on suoritettu, kun myöhäisetkin messuvieraat on tervehditty.

Jos messussa on jaettavaa, laulukirjoja tai käsiohjelma, tervetuloivottajien saapumisaika on klo 15.45. Tällöin tervetuloivottajien tehtävänä on materiaalien jakaminen palveluryhmän vastaavan ohjauksessa.

- Pääeteisen Metson puoleisessa kaapistossa on kolme kirjakärryllistä laulukirjoja (vihreitä Messulauluja, violetteja Tuomaslauluja ja Viisikielisiä). Laulukirjakärry vedetään ulos kaapista ja siitä jaetaan kirjoja messuun tulijoille pääovella. Messun jälkeen kärry täytetään ja työnnetään kaappiin.
- Sivuovilla laulukirjat löytyvät pöytien alla olevista kirjalaatikoista. Tarvittaessa haetaan lisää kirjoja kryptasta. Messun jälkeen kirjat palautetaan paikoilleen.
- Ovilla tulee kaiken olla valmista klo 16.30. Jos jaettavat aineistot loppuvat kesken, on tarpeen käydä katsomassa muilta ovilta, onko niillä vielä jäljellä jaettavaa.

Jos laulukirjoja on jaettu, tervetuloivottajat ovat ovilla ottamassa vastaan palautettavat laulukirjat. He huolehtivat kirjat takaisin laatikkoihinsa ja tasaavat ne eri oville siten, että pääeteisen kirjakärry täytetään, yksi laatikko Metson puoleiselle ovelle pöydän alle ja yksi laatikko puistonpuolen pöydän alle. Kirjalaatikoita ei kasata kukkuroilleen. Huolellinen käsittely säästää laulukirjojamme, jotka ovat loppuunmyytyjä.

Kolehdinkerääjät

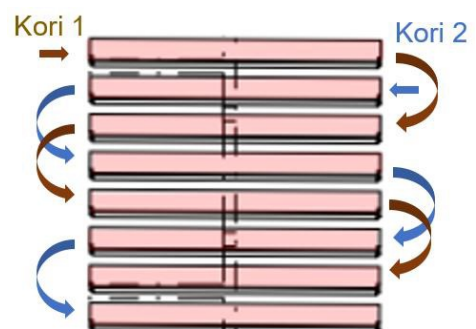
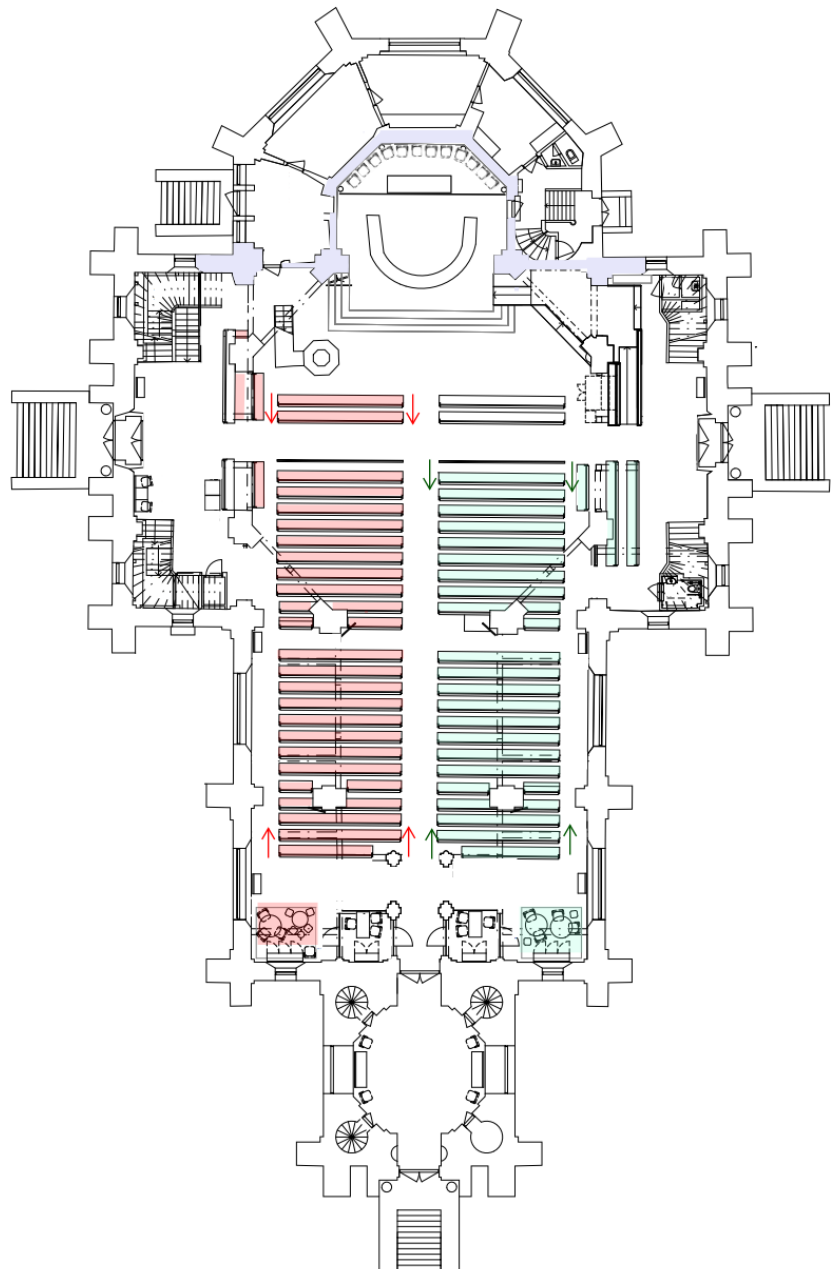
Kolehti kerätään pareittain avoimilla koreilla. Kerääjät lähtevät liikkeelle vasta, kun kolehtilaulun lauluosuus on alkanut. Kerääjä lähettää korin kulkemaan penkin päästä päähän. Penkin toisessa päässä toinen kerääjä siirtää korin uudelle penkkiriville. Kun oma vastuualue on kerätty, kokoonnutaan parijonoon keskikäytävälle miksaajan pöydän kohdalle. Kun kaikki kerääjät ovat saapuneet, kuljetaan parijonossa alttarille ja asetetaan korit kädessä alttarikaiteen ulkopuolelle puoliympyrään kolehdin siunausta varten. Ennen kolehdin siunaamista jonon oikealla puolella ensimmäisenä kulkenut kiertää alttarin takaa ja kerää kolehdin ehtoollisavustajilta. Siunauksen jälkeen siirrytään sivuoven kautta sakastiin, missä suntio ottaa vastaan rahat.

Kolehdin keräämiseen tarvitaan 8–9 henkilöä, kullakin kori. Neljä paria kerää permannon penkeistä siten, että kaksi paria lähtee edestä ja kaksi takaa. Etuparit keräävät myös sivupenkit puoleltaan. Takaa aloittavat kerääjät keräävät myös taustan pöytäryhmistä. Jos parvetkin ovat avoimna yleisölle, niin yhdeksäs kerääjä hoitaa kummankin puolen parvet.

Jos messuvieraita on paljon, kannattaa kerääjiä olla yksi kummallekin puolella parvea. Jos taas messuvieraita on vähän tai kolehdinkerääjiä vaikea saada, niin keräämisen voi hoitaa minimissään neljä henkeä siten, että kaksi kerääjäparia hoitaa permannon penkit edestä alkaen (parvet suljettuna).

Kolehdinkerääjät saapuvat kirkkoon klo 16 ja ilmoittautuvat palveluryhmän vastaavalle. Hän antaa jokaiselle kolehtikorin ja opastaa oman alueen keräämiseen parin kanssa. Kokeneet kolehdinkerääjät voivat ilmoittautua palveluryhmän vastaavalle viimeistään klo 16.15.

Kolehdinkerääjät osallistuvat messutehtävissä olevien yhteiseen rukoushetkeen yläkappelissa klo 16.30 ja sen jälkeen messukulkueeseen.

Oheinen kaavio havainnollistaa kahdella korilla keräämisen periaatetta: Molemmilla kolehtiparin kerääjällä on kori, jonka he laittavat kulkemaan kädestä käteen joka toiseen penkkiriviin. He ottavat sitten vastaan parin lähettämän korin ja laittavat sen taas toiselle riville.

Pikaripalvelijat

Pikaripalvelijat laittavat ennen messua ehtoollispikaripöydille valkoiset pöytäliinat, pikarit ja tarjottimet. Ehtoollisen aikana he vievät käytetyt pikarit sakastiin tiskattaviksi ja huolehtivat, että omassa jakopisteessä on riittävästi puhtaita pikareita. Messun päätyttyä he palauttavat puhtaat pikarit ja pöytäliinat paikoilleen sakastiin.

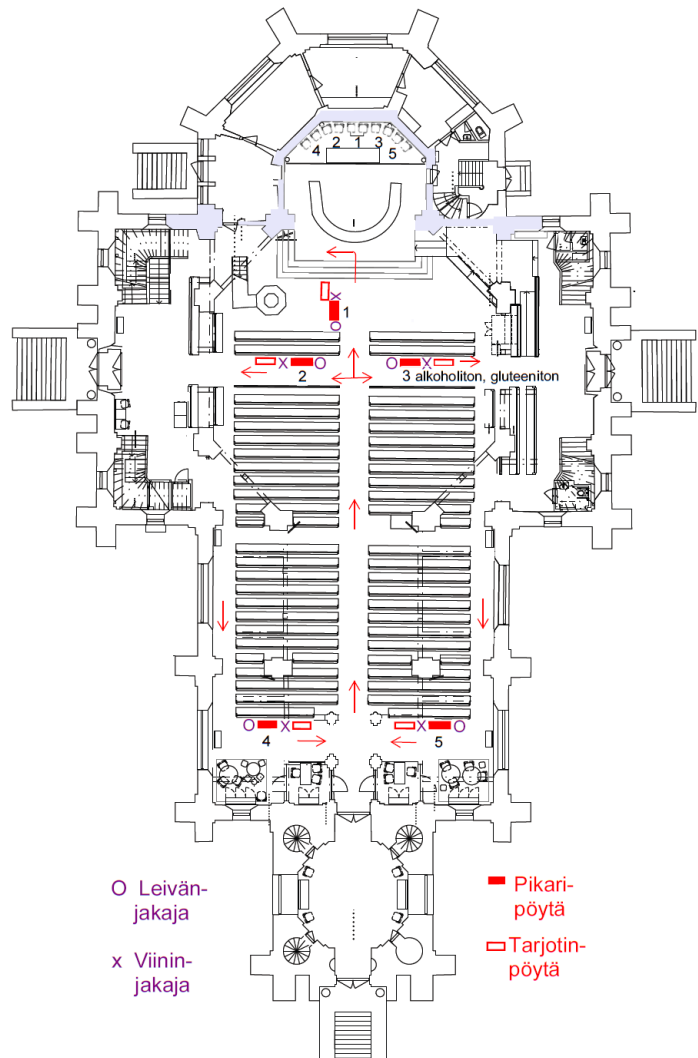
Ehtoollisen jakopisteitä on yleensä 5: Kaksi takana, kaksi ristikäytävillä ja 1 alttarin edessä. Kullekin jakopisteelle tarvitaan vähintään yksi pikaripalvelija. Jakopisteen ensimmäiselle pöydälle katetaan pikarit ja toiselle tyhjät tarjottimet käytettyjä pikareita varten.

Jos pikaripalvelijoita on edessä kaksi, voi voivat he vuorollaan ottaa käytetyt pikarit vastaan käsissään pitämille tarjottimille. Silloin eteen ei tarvita toista pöytää tarjottimille.

Poikkeuksellisen ruuhkaisissa tilanteissa takaosan kahdella jakopisteellä voi olla yhteensä 3–4 pikaripalvelijaa, jos kirkko on niin täynnä, että kulku sakastiin hidastuu ja pikareita pitää ehtiä täydentääkin.

Pikaripalvelijoiden tehtävät

- Pikaripalvelijat saapuvat kirkkoon klo 15.30–15.45 ja ilmoittautuvat palveluryhmän vastaavalle.
- Pöytien kattaminen ennen messua
 - Pöydille haetaan valkoiset liinat sakastin kaapista.
 - Kulkusuunnassa ensimmäiselle pöydälle katetaan savipikarit (kts. pohjapiirros). Pikareita säilytetään puulaatikoissa isoilla reikälevyillä. Laatikot sijaitsevat sakastissa ja saarnatuolin puoleisen ovenvieruspöydän alla. Nykyisillä kävijämäärillä pikareita viedään molempiin takaosan pisteisiin yksi reikälevyllinen. Sivukäytävälle ja eteen noin puolitoista reikälevyllistä (pöytä täyteen).
 - Pikareiden asettelulla voit tuottaa iloa itsellesi ja muille. Alakerran Tuomas-komerosta saat materiaalia pöydän koristeluun. Toiselle pöydälle asetetaan tyhjiä tarjottimia (sakastista) käytettyjä pikareita odottamaan.
 - Pöytien tulee olla valmiina klo 16.30 mennessä.
- Pikaripalvelijat osallistuvat messutehtävissä olevien yhteiseen rukoushetkeen yläkappelissa klo 16.30 ja sen jälkeen messukulkueeseen.
- Ehtoollisen aikana pikaripalvelijat kuljettavat täyttyneet pikaritarjottimet sakastiin tiskaukseen ja tuovat tarvittaessa puhtaita tarjottimia ja/tai pikareita tullessaan. Jos alttarin edessä on vain yksi pöytä, täytyy toisen pikaripalvelijaparista seistä viininjakajan jäljessä koko ehtoollisen ajan tarjottimen kanssa ottamassa vastaan pikareita.
- Messun päätyttyä pikaripalvelijat kokoavat käyttämättömät pikarit kaikilta pöydiltä. Pikarit laitetaan takaisin reikälevyille ja nämä laatikoihin. Pikaripöytien puhtaina pysyneet liinat viikataan takaisin kaappiin ja likaantuneet saa jättää käärimättä pyykkiin.

Tiskaajat

Tiskaajien ryhmä vastaa ehtoollispikareiden pesemisestä sakastissa. Ryhmä muodostuu vakituisista tiskaajista eikä messutiimin tai palveluryhmän vastaavan tarvitse huolehtia heistä.

Tiskiporukkaan kuuluu 4–5 henkeä, jotka tulevat sakastiin ehtoollisen alkaessa. Joku heistä on ottanut vastuulleen järjestellä tiskauspaikan kuntoon n. klo 16.45. Tarvittavat pesuvadit ja muovit ovat sakastin kaapissa. Tiskaaminen aloitetaan heti kun pikaripalvelijat ovat tuoneet käytettyjä pikareita sakastiin. Näin pestyjä pikareita voidaan tarvittaessa viedä uudelleen käyttöön.

Pikaripalvelijat jättävät täydet tarjottimet tiskiin ja ottavat puhtaan tarjottimen tilalle palatessaan. Jos pikareita tarvitaan uudelleenkäyttöön, tiskaajat laittavat 20–30 pikaria tarjottimelle. Messun loputtua tiskaajat tai isäntä hakee alttarilta tiskattavaksi viini- ja leipäastiat, viimeisenä tiskataan öljyastiat.

Ehtoollisella kävijöiden määrä lasketaan tiskatuista pikareista!

8. Messun isäntä

Isäntä on kokenut tuomasmessulainen, joka edustaa jatkuvuutta kokoajan ja liturgin vaihdellessa. Tämä tehtävä uskotaan ja opetetaan muutamille isäntätiimiläisille, jotka vuorottelevat tehtävässä. Isäntä toimii yhteistyössä Aleksanterin kirkon suntion kanssa. Hän huolehtii pääalttarista, järjestää alku- ja loppukulkueen sekä luo turvallista ilmapiiriä messuun valmistauduttaessa ja messun aikana. Isäntä kutsutaan messutiimin kokouksiin. Isäntätiimin vastuuhenkilö kerrotaan liitteessä 1.

Ennen messupäivää isäntä

- osallistuu ainakin viimeiseen messukokoukseen kirkossa
- tarkistaa suntion kanssa, että sakastin komeroissa on riittävästi kaikkia messussa tarvittavia tarvikkeita
- pyytää kirkkosalivastaavan parikseen ehtoollisaineiden täydentäjäksi ehtoollisen aikana

Messupäivänä ennen messun alkua isäntä

- tulee kirkkoon klo 15 ja panee *Isäntä*-lapun rintaansa sakastin eteisen piirongista
- täyttää leipärasiat ja viinikannut suntion kanssa sakastissa
- kattaa alttaripöydän: risti, Tuomas-ikoni, kukat, alttarikynttilät, ehtoollisvälineet (leipärasiat, viinikannut, leipälautaset, viinimaljat, kalkkiliina, valkoiset liinat), öljykupit, tuikkukynttilät ja Raamattu.
 - Jos käytetään intinktiota eli kastetaan leipä viiniin, niin gluteenittoman leivän jakajalla pitää ehdottomasti olla toinen viiniastia gluteenittoman leivän kastamista varten.

Altтари kuvattuna messun jälkeen molemmista suunnista

- tarkistaa liturgin kanssa, miten alttarille asetetut tavarat on sijoitettu. (Muistin tueksi on kaavakuva, luettelo tarpeistosta ja ohjeet ehtoollisaineiden määristä pikarikaapissa sakastissa).
- osallistuu liturgin tukena ehtoollisavustajien ohjaushetkeen klo 16 ja huolehtii, että liturgi ja ehtoollisavustajat ovat ymmärtäneet alttaripöydän asiat, erityisesti alkoholittoman viinin ja gluteenittoman leivän, täydennyskäytännön eri pisteissä sekä öljyllä voitelun.
- opastaa synnintunnustajia, tekstinlukijoita, saarnaajaa ja kolehtikohteen esittelijää mikrofonin käytössä. Kehotetaan puhumaan selvästi ja huolellisesti artikuloiden.
- auttaa pikarilaatikoiden ja -levyjen esille otossa
- esisytyttää tuikut (n. 20 kpl) lasikuppeihin tarjottimille (keittiössä) ja ottaa tulitikut/sytyttimen mukaansa
- vie kulkueessa kannettavat tavarat kappeliin ennen rukoushetkeä (luettelo pikarikaapissa).
- opastaa ristin ja kynttilöiden kantajia
- **rukoushetken lopuksi järjestää alkukulkueen** ja selittää alttarille kannettavien tavaroiden asettelun.
- selostaa loppukulkueen, lähtevien kättelyn ovilla ja tavaroiden palauttamisen pääteisestä
- vastaa kalustonhoitajan tehtävien toteutumisesta (kts. tehtävät jäljempänä), jos erillistä kalustonhoitajaa ei messussa ole.

Messussa isäntä

- sytyttää kynttilät pääteisessä ennen kulkueen liikkeellelähtöä.
- seuraa ja opastaa tavaroiden asettelua alttarille.
- siirtää lankamikkiä tarpeen mukaan, esim. synnintunnustajille alttarikaiteelle ja esirukoilijoille etupenkkiin ja seuraa muutenkin **mikrofonien** käyttöä.
- on läsnä, kun **kolehti** tuodaan sakastiin ja suljetaan kolehtipusseihin sekä panee toisena (suntion lisäksi) nimensä kolehdin mukaan menevään pankkisiirtolappuun.
- toimii toisena ehtoollisaineiden täydentäjänä (kts. ohjeet jäljessä).

Messun jälkeen isäntä

- on päävastuussa siitä, että järjestelyt palautetaan ennalleen ja kaikki kirkossa jää hyvään järjestykseen.

Alkukulkue

Kulkueessa voi olla mukana kaikki messutehtävissä palvelevat, jotka voivat silloin irrottautua tehtävästään. Järjestystä voi tarpeen vaatiessa muuttaa, mutta albaan pukeutuneet muodostavat mielellään oman ryhmänsä.

Kulkueen järjestys

Tehtävä messussa	Kantaa
Tekstinlukija	Krusifiksi
Synnintunnustajat	Isot alttarikynttilät
Esirukousjohtaja	Tuomasikoni
Rukousalttareiden rakentajat	Tuikkukynttilät tms.
Palveluryhmäläiset	Tuikkukynttilät tms.
Ehtoollisavustajat	
Saarnaaja ja liturgi	Raamattu Ehtoollismalja ja lautanen

Kulkueessa voidaan toki kantaa muutakin alttarin pukemisessa tarvittavaa, kuten esim. kukkia. Eikä kaikilla tietenkään tarvitse olla mitään kannettavaa.

Loppukulkue

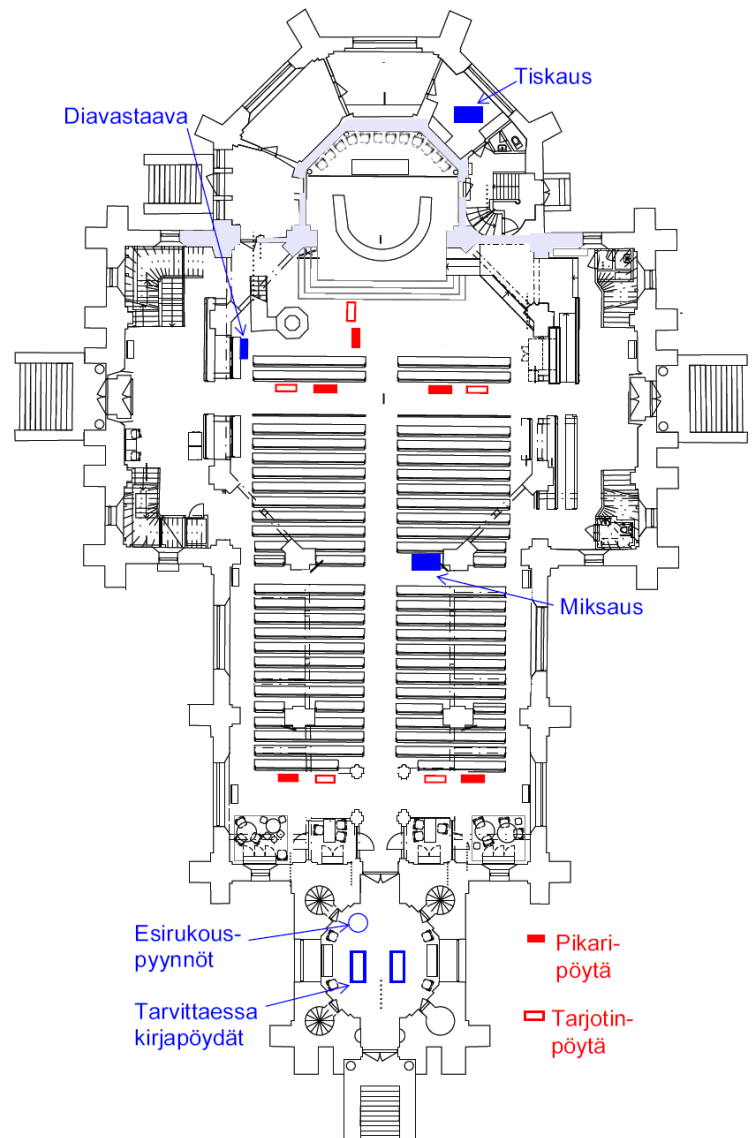
Loppukulkueeseen osallistuvat yleensä vain pääalttarilla palvelleet, jotka ovat valmiina kirkon etuosassa. Krusifiksi kulkee jälleen ensimmäisenä ja isot alttarikynttilät heti sen perässä. Tuikkukynttilät jäävät alttarille. Ristinkantaja odottaa rauhassa ristikäytävällä, kunnes kaikki ehtivät mukaan. Ei ole kiirettä; loppulaulua riittää!

Kalustonhoitaja

Kalustonhoitaja toimii isännän työparina. Hän kantaa messussa käytettävät pöydät ehtoollisenjakopisteisiin, pääovelle ja miksaajalle sekä tuolit valkopukuisille. Messun jälkeen hän palauttaa ne takaisin säilytyspaikkoihinsa.

Ennen messun alkua kalustonhoitaja

- saapumisaika kirkkoon
- kantaa tarvittavat **pöydät** sakastin eteisestä ehtoollisenjakopisteisiin, pääovelle ja miksaajalle oheisen pohjapiirroksen mukaisesti
 - Kaksi pöytää sijoitetaan alttarin eteen, kaksi pöytää vasemmalle ristikäytävälle peräkkäin, kaksi oikealle ristikäytävälle peräkkäin ja kaksi pöytäparia viimeisten penkkirivien taakse molemmin puolin.
 - Yksi pöytä diavastaavalle saarnatuolin lähelle.
 - Yksi pöytä kannetaan sakastiin ehtoollispikareiden tiskausta varten. (valmis viim. klo 16:00).
 - Tarvittaessa pääeteiseen kannetaan kaksi rinnakkain sijoitettavaa pöytää laulukirjoja varten ja korkea pyöreä pöytä kryptasta esirukousten kirjoittamista varten.
- kantaa **10 tuolia** (ehtoollisavustajien lukumäärän mukaan) alttaripöydän taakse kuorin takaseinän viereen ja laittaa niille laulumonistees/laulukirjat ja käsiohjelmat. (valmis viim. klo 16).
- Kalustonhoitaja avustaa mahdollisissa muissa kaluston siirroissa, kuten esim. nostaa ehtoollispikarilaatikat sekä messussa mahdollisesti käytettävien laulukirjojen laatikot esille ja messun jälkeen paikoilleen.

Messun jälkeen kalustonhoitaja

- kantaa kaikki edellä mainitut kalusteet ja esineet takaisin säilytyspaikkoihinsa.

Ehtoollisaineiden täydentäjät

Ehtoollisaineiden täydentäjät varmistavat leivän ja viinin riittämisen ehtoollisen jakopisteissä. Isäntä toimii yleensä toisena täydentäjänä ja kirkkosalivastaava toisena.

Ennen messun alkua täydentäjät

- tarkistavat, mitkä täydennysastiat viedään alkoholittomaan jakopisteeseen
- varaavat itselleen albat suntuilta

Messun aikana täydentäjät

- menevät ehtoollisiosion alkuvaiheessa sovitusti sakastiin pukemaan albat ja odottamaan alttarin sivuovelle valmiina lähtemään liikkeelle heti kun ehtoollisenjakajaparitkin
- menevät alttaripöydän luo (tekevät ristinmerkin) ja ottavat kirkon takaosaan menevät täyttöastiat siten, että kirkkosalivastaava kantaa leipärasiaa ja isäntä viinikannua
- seuraavat takaosaan meneviä jakajapareja kävellen rinnakkain pääkäytävää heidän perässään ja jättävät astiat jakopaikalle tyhjälle pöydälle
- palaavat alttarille ja vievät alkoholittoman jakopisteen täydennysastiat
- palaavat alttarille ja ottavat kolmannet täydennysastiat ja seuraavat, milloin etuosan jakajien leipälautaset ja viinimaljat alkavat tyhjetä. Muistavat, että flyygelin päälle ei saa laittaa mitään.
- kiertävät jakajien luona ja häiritsemättä ehtoollisen jakoa antavat täydennystä siten, että täydentäjä kaataa viiniä kannusta maljaan, mutta leivän ottaa jakaja itse täydentäjän avattua leipärasian kannen
- kun täyttötarvetta ei enää ole, astiat viedään takaisin alttaripöydälle ja täydentäjät siirtyvät kirkon takaosan jakopaikkaan (huom. kuorolaiset tulevat etuosan jakopisteisiin ehtoolliselle vielä kirkkokansan jälkeen.)
- kun ehtoollisen jako takana loppuu, täydentäjät hakevat astiat ja vievät ne alttaripöydälle
- noutavat alkoholittoman jakopisteen täydennysastiat alttaripöydälle ja siirtyvät alttarin sivuun odottamaan ehtoollisen päätössanoja.

9. Kirkkosalivastaava

Kirkkosalivastaava tuntee kirkkotilan ja messuprosessin. Hän on kirkkosalissa auttamassa tarpeen mukaan vapaaehtoisia messuvalmistelujen ja messun aikana sekä vastaamassa messuvieraiden kysymyksiin. Lisäksi kirkkosalivastaava toimii isännän parina ehtoollisaineiden täydentäjänä. Kirkkosalivastaavien tiimiin kuuluu useita jäseniä. He hoitavat tehtävää useimmiten pareittain. Kirkkosalivastaava kutsutaan messutiimin kokouksiin. Kirkkosalivastaavien vastuuhenkilö kerrotaan liitteessä 1.

Tehtävät ennen messua

- Kutsutaan messutiimin kokouksiin
- Osallistuu kirkkokokoukseen messua edeltävänä torstaina klo 17.30
 - Siellä kirkkosalivastaava pääsee tutustumaan muihin messua tekeviin, messun teemaan ja kulkuun.
- Saapuu messupäivänä kirkkoon noin kolme tuntia ennen messun alkua
 - Sopivan alban varaaminen ehtoollisen täydennystehtävää varten (suntion näyttämään paikkaan odottamaan)
 - ”Kirkkosalivastaava” -kyltti rintaan
- Rippipappien huoneiden valmistelu
 - pöydälle Raamattu, virsikirja, paperinenäliinat, krusifiksi/risti/ikoni, pöytäliina, patterikynttilä (halutessasi voit vähän koristella)
 - oveen Rippipappi -kyltti ja rippipapin nimi (Kyltit kiinnitetään valkotarralla)
 - pöydälle ”ei saa häiritä”-kyltti
 - näitä tavaroita säilytetään koreissaan sakastin komeron ylähylyllä verhon takana.
- Kalustohoitaja tuo pääeteiseen alakerran Kryptasta kaksi pyöreää pöytää esirukouksien kirjoittamista varten. Kirkkosalivastaava hakee niihin vihreät liinat sakastin eteisen verhon takaa ylähylyltä tai valkoiset pöytäliinat sakastin vetolaatikosta (keskimmäinen huone). Esirukouksesta kertovan kyltin voi kiinnittää viereiseen seinää. Esirukouslappuja ja kyniä on sakastin eteisessä oikealla olevassa kaapistosta. Muut koristeet ja korit ovat alakerran Kryptassa olevassa komerossa.
- Eteisestä mainostelineet ”*Tuomasmessu tänään klo 17*” jokaiselle ovelle
- Laminoitujen info-kylttien esille laittaminen
 - gluteenittomasta ehtoollislevästä ja alkoholittomasta viinistä kertova ”alkoholiton, gluteiiniton” -kyltti sijoitetaan pikku-urkujen viereiseen pylvääseen lähelle poikkikäytävällä olevia ehtoollispöytiä
 - ”seuraavan messun vapaaehtoisten ilmoittautuminen” -kyltti saarnatuolin alapuolelle
 - varattu orkesterille ja varattu messuvalmistelijoiden käyttöön -kyltit (kaksi ensimmäistä penkkiriviä kirkkosalin edessä)
 - kyltit kiinnitetään valkotarralla (ei vanhalla sinitarralla)
 - kylttejä säilytetään sakastin komeron ylähylyllä verhon takana.
- Kirkkosalin siisteyden tarkistaminen ennen messua, roskat pois sekä edellisen tilaisuuden materiaalit. Kirkkosalivastaava sopii yhdessä messutiimin kanssa mahdollisesta ulko-ovien ja kirkkosalin koristelusta.
- Salivastaavan on hyvä tietää mahdollisista messuvieraille tarkoitetuista esitteistä. Hän huolehtii mahdolliset jaettavat tervetuloitajille ja kehottaa heitä aktiivisesti jakamaan niitä messun päättyessä.
- Tehtävänä on olla läsnä ja avustaa kaikkia vapaaehtoisia heidän palvelutehtävissään ja ohjata erityisesti uusia.
- Kirkkosalivastaava on valmiina auttamaan klo 16 pidettävässä esirukoilijoiden opastushetkessä, jos esirukousjohtaja niin toivoo. Siinä käydään läpi esirukouksen toteuttamisessa huomioon otettavat asiat (kohta esirukousjohtaja), sekä opastetaan ja kokeillaan mikrofonin käyttöä.

Tehtävät messun aikana

- Kirkkosalivastaavan TÄRKEIN tehtävä on auttaa messuvieraita ja näin ollen hän ei voi osallistua yläsalin rukoushetkeen.
- Kirkkosalivastaava opastaa ja avustaa messuväkeä kaikenlaisissa kysymyksissä. Hän jää messun alkuvaiheessa kirkon takaosaan, ohjaa myöhästyneitä, seuraa messun kulkua ja auttaa tarvittaessa.
 - Kannustaa lapsia pyhäkouluun alakerran Kryptaan (nyt pyhäkoulu on tauolla toistaiseksi).
 - Suntiolta voi tarvittaessa pyytää apua häiriköivien messuvieraiden ohjaamisessa pois. Suntion puhelinnumero löytyy liitteestä 1.
 - Ehtoollisosion alkuvaiheessa kirkkosalivastaava siirtyy sakastiin, pukee alban päälleen ja toimii ehtoollisaineiden täydentäjänä isännän parina, tarkemmin kohdassa Ehtoollisaineiden täydentäjät.

Tehtävät messun jälkeen

- Korjata takaisin kaikki esille laittamansa opasteet ja tavarat niille varatuille paikoille sakastin komeron ylähyllylle.
- Katsastaa, että kirkossa jää kaikki hyvään kuntoon.
- Tukea tarpeen mukaan palveluryhmän vastaavaa, jolla usein on kiire palveluihmisten opastamisessa.
- Osallistua maanantain tuomasjatkoille Emmaus-salissa.

10. Kryptassa messupäivänä

Pyhäkoulu ja pyhäkoulun opettaja

Pyhäkoulu on osa Tuomasmessua. Se on tarkoitettu 3–10-vuotiaille lapsille. Pyhäkoulu vahvistaa lapsen kristillistä kasvatusta ja tutustuttaa hänet seurakunnan toimintaan. Pyhäkoulussa ollaan pyhän äärellä. Siellä rukoillaan, lauletaan, tutustutaan Raamatun kertomuksiin, pohditaan elämän tärkeitä asioita sekä askarrellaan ja leikitään.

Kryptan takaosaan järjestetään ennen messun alkua paikka pyhäkoulua varten. Mukana on ohjaajan/pyhäkoulun opettajan lisäksi apuna yleensä toinen aikuinen. Lapsille tarjotaan myös pieni välipala. Vanhemmat hakevat pyhäkoululaiset kirkkosaliin ennen ehtoollisen alkua.

Tällä hetkellä (vuonna 2023) pyhäkoulu on tauolla. Pyhäkoulun järjestelyistä vastaava löytyy liitteestä 1.

Talkoovastaava ja tarjoiluavustajat

Messupäivänä monet vapaaehtoiset ovat kirkossa valmistelemassa messua jo pitkään ennen sen alkamista. Heille on tarjolla voileipää ja kahvia klo 15.30–16.45 välisenä aikana. Messun jälkeen on kryptassa kaikille tarjolla haudutettua teetä ja pullaa. Tarjoilut ovat tärkeä osa messua, niin talkoolaisille kuin teejatoille saapuvillekin.

Talkookahvilla ja teejatoilla on tarjoiluvastaava, jonka apuna on teejatoilla 1–2 tarjoiluavustajaa talkookahvituksessa ja 1–2 tarjoiluavustajaa teejatoilla, messun lopusta jatkojen loppuun asti. Tarjoiluvastaava opastaa avuksi tulevat. Tarjoiluvastaavan ja yhteyshenkilön tiedot löytyvät liitteestä 1.

Talkookahvit

Talkookahvittajat saapuvat kirkkoon noin klo 14–14.30. Talkookahveilla varaudutaan noin 40–50 hengen ravitsemiseen. Noin klo 15.30 tulevat alttarinrakentajat ym. ja klo 16 tulevat kuorolaiset ja orkesteri.

Ensimmäisenä siirretään kryptan kaksi tarjoilupöytää ja pieni sivupöytä kohdalleen ja peitetään ne puhtailla liinoilla. Liinoja on keittiön kaapissa pakastimen oikealla puolella. Kaikessa kattauksessa käytetään mahdollisimman paljon tarjottimia alustoina, jotta pöytäliinat säilyisivät puhtaina teejatoillekin.

Tarjoilupöydän kattausjärjestys (kirkkosalista tullessa)

- valkoiset leipälautaset
- tummaa ja vaaleaa leipää tarjoilualustoilla
- levitteet ja veitset
- juustosiivut puolitettuina ja irroteltuina toisistaan tarjoiluastioilla
- kasviksia viipaloituna, usein kurkkua ja/tai paprikkaa
- tuomasmukit
- iso kahvinkeitin tai kahvitermokset alustoilla
- teetermokset alustoilla (musta ja vihreä)
- kuumavesitermos
- maito
- sokeripalat, makeutusaine
- pikkulusikat kipossa tms.
- servietit

Lisäksi sivupöydälle vesikannu ja mehukannu sekä laseja. Keittiön oven viereen tarjoilukärry, jolle tiskikori astioiden palautusta varten, ja viereen roskakori.

Kahvi voidaan keittää kahdella vaihtoehtoisella tavalla:

1. isolla kahvinkeittimellä, jolla saa vaivattomasti koko satsin kerralla. Keittimeen laitetaan kylmää vettä n. 65 kupillista ja ½ kg kahvijauhetta. Keitin nostetaan paikalleen tarjoilupöydälle tarjottimelle ja pistoke laitetaan seinään.
2. kahvinkeittimillä, jolloin "käsityötä" on hieman enemmän.

Teetä varataan 2 mustaa ja 2 vihreää termarillista. Veden voi keittää kattiloilla tai vedenkeittimellä. Tärkeää on, että kun teepussit lisätään, vesi ei saa päästä enää kiehumaan eikä teepusseja saa jättää veteen liian pitkäksi aikaa.

Kaikki olisi hyvä olla katettuna, kun talkoolaisia alkaa saapua klo 15.30 aikoihin.

Tarjoilun aikana seurataan tarjottavien menekkiä ja täydennetään kaiken aikaa, jotta mitään ei puuttuisi. Käytetyt astiat kuljetetaan tiskiinkin sitä mukaa, kun niitä astianpalautukseen jätetään. Keittiössä tiskattavat astiat laitetaan pesukoneen oikean puolen pöydälle sijoitettuihin tiskikoreihin. Pyritään pesemään täysinäisiä koneellisia. Puhtaat astiakorit nostetaan koneesta pyöräpöydälle, josta mukit siirretään kuivahtaneina takaisin teejatkokattaukseen ja muut paikoilleen kaappeihin.

Teejatkot

Messun jälkeen messuvieraille on tarjolla teetä ja pullaa. Tarjoilu kestää noin tunnin; tarkkaa päättymisaikaa ei ole, mutta klo 20.30 on jo ääri rajoilla. Kryptan varaus päättyy klo 21 ja silloin on jo keittiöväenkin oltava ulkona.

Tarjoiluvastaava laittaa talkookahvituksen jälkeen teejatkotarjoilun kuntoon. Tarjoiluavustajat tulevat keittiöön messun lopussa. Varaudutaan noin 80–100 hengen tarjoiluun.

Tarjoilupöydän kattausjärjestys (kirkkosalista tullessa)

- vapaaehtoisen kahvirahan kippo + kyllti
- tuomasmukit
- teetermarit (mustaa, vihreää ja rooibosteetä) sekä kuumavesitermari
- maito
- sokeripalat, makeutusaine
- pikkulusikat kipossa tms.
- servietit
- pullatarjottimet

Lisäksi sivupöydälle vesikannu ja mehukannu sekä laseja. Keittiön oven viereen tarjoilukärry, jolle tiskikori astioiden palautusta varten, ja viereen roskakori.

Talkookahveilta jäänyt tee voidaan laittaa suoraan tarjolle, sillä termarit pitävät sisällön lämpöisenä. On kuitenkin hyvä olla valmiina enemmän teetä, jotta yhden termarin tyhjentyessä tilalle voi heti nostaa uuden. Lisäksi keitetään valmiiksi vettä, jotta on valmius saada nopeasti lisää teetä.

Tarjoilun aikana seurataan tarjottavien menekkiä ja täydennetään kaiken aikaa, jotta mitään ei puuttuisi.

Teejatkoilla olijat istuvat mielellään seurustellen toistensa kanssa. Heitä ei suuremmin hätyytellä eikä mukeja viedä käsistä, mutta kellon alkaessa lähestyä kahdeksaa, hienovaraisesti voidaan kysellä, saako ottaa tyhjän mukin jo tiskiinkin.

Astioita tiskataan sitä mukaa, kun tiskiä tulee. Kuivahtaneet puhtaat astiat laitetaan kaappiin. Keittiö jätetään siistiin kuntoon. Kun kaikki tiskit on tiskattu, astianpesukoneesta tyhjennetään vesi ja kone sammutetaan. Ohje löytyy tiskikoneen yläpuolelta.

Myös kryptan puoli siistitään: tuolit pöytien alle, suurimmat muruset lakaistaan, kaikki siirrelyt kalusteet paikoilleen. Likaiset pöytäliinat suntuille pyykkiin.